

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре
Немањина 22-26,
11000 Београд

ОКВИР ПОЛИТИКЕ РАСЕЉАВАЊА

(РПФ)

За

Пројекат

Модернизације железничког сектора Србије

(П170868)

Фаза I

договорен у Фази одобрења пројекта

Радни документ
Октобар 2020.године

Садржај

Скраћенице	3
Појмовник	4
1. Увод	7
1.1 Сажети Опис Пројекта	7
ОПР Позадина потребе за документом	8
Циљеви РПФ	8
Основни принципи за расељавања	10
Процена утицаја расељавања и надлежност ОПР	12
2. Правни оквир	14
2.1 Национални правни оквир који се примењује на расељавање	14
2.2 Поступак експропријације у Србији	16
2.2.1 Кључне одредбе Закона о експропријацији	16
2.2.2 Поступак експропријације	18
2.3 Стандард Светске банке за откуп земљишта, ограничења у коришћењу земљишта и невољно расељавање (ЕСС5)	18
2.4 Упоредна правна (ГАП) анализа	19
3. Стратегије расељавања за потребе Пројекта	31
3.1 Основни принципи	31
3.2 Очекивани утицаји расељавања	31
3.3 Датум пресека	31
3.4 Критеријуми подобности за остваривање права	32
3.5 Матрица права	33
4. Инструменти за расељавање	47
4.1 Анализа социјалних питања за под-пројекте који укључују откуп земљишта, ограничења у коришћењу земљишта и утицаје невољног расељавања	47
4.2 План расељавања (ПР)	48
4.2.1 Обавезни садржај ПР	48
4.2.3 Имплементација ПР	53
4.3 Ревизија расељавања	53
5. Консултације и објављивање	54
5.1 Јавне консултације	54
5.2 Објављивање докумената	55
5.3 Евиденција укључивања заинтересованих страна (СЕЛ)	56
6. Жалбени механизам	56

6.1 Подношење жалби.....	57
6.2 Администрирање жалби	58
6.3 Извештавање о жалбама и повратним информацијама корисника	59
6.4 Дневник притужби	59
6.5 Канали за подношење жалби	59
6.6 Праћење и извештавање о жалбама.....	61
6.7 Жалбени систем Светске банке	62
7. Мониторинг и евалуација	62
7.1 Институционални мониторинг	62
7.2 Мониторинг процеса расељавања	63
8. Институционални аранжмани.....	64
8.1 Институције одговорне за имплементацију Пројекта	64
8.2 Кључне институције у поступку расељавања.....	65
9. Буџет и трошкови расељавања	67
Анекс 1 – Образац жалбе	68
Анекс 2 – Образац анализе социјалних питања	69
Анекс 3 – Образац за вођење евиденције	71

Табеле и слике

Табела 1 – Упоредна правна (ГАП) анализа.....	21
Табела 2 – Матрица за остваривање права	33
Табела 3 – Институционалне одговорности	62
Табела 4 - Институције које су укључене у поступак експропријације и расељавања	65
Слика 1 – Слив Саве и Дрине; Извор: УНЕЦЕ (2016)	Error! Bookmark not defined.
Слика 2 – Кораци у припреми ПР.....	53
Слика 3 – Предложени аранжмани за имплементацију Пројекта	Error! Bookmark not defined.

Скраћенице

КЕ	Корисник експропријације
УСРС	Уставни суд Републике Србије
ЦЖП	Централни жалбени пулт
ЕСФ	Оквир за заштиту животне средине и социјална питања
СЖСС	Стандарди за животну средину и социјална питања СБ (ЕСС)
ЕСС5	ЕСС - откуп земљишта, ограничења у коришћењу земљишта и невољно расељавање
ВРС	Влада Републике Србије
ЖМ	Жалбени механизам
ЖССБ	Жалбени систем
ИЖС	Инфраструктура железнице Србије-јавно предузеће
ЛС	Локалне самоуправе
ЛЖП	Локални жалбени пулт
МГСИ	Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре
МФ	Министарство финансија Републике Србије
ЛУПА	Лица под утицајем пројектних активности
ЈИП	Јединица за имплементацију пројекта
ОПР	Оквир политике расељавања (овај документ)
ПР	План расељавања
РС	Република Србија
СК	Србија Карго-јавно предузеће
ПМСЖ	Пројекат модернизације сектора железнице у Србији
ПИРКСД	Пројекат за интегрисани развој коридора Саве и Дрине (овај пројекат)
РУЗС	Регистар за укључивање заинтересованих страна
ЕОСЗ	Експерт у области социјалне заштите
ЈП	Јавна предузећа
ПУ	Пореска управа
СБ	Светска банка

Појмовник

Датум пресека	Означава датум почетка пописа лица и имовине под утицајем под-пројекта. Лица која су дошла на предметно подручје након овог датума немају право на накнаду или било коју другу врсту помоћи везане за расељавање. На исти начин, непокретна имовина (као што су објекти, пољопривредне културе, стабла воћа која дају плодове и шумске парцеле) настале након датума пресека, неће бити предмет компензације. Пре пописа, ЈИП ће објавити информације о датуму пресека у локалним новинама ради обавештавања власника и корисника о покретању поступка експропријације. Датум пресека ће такође бити обелодањен на огласним таблама у локалним заједницама и предметним општинама и на консултативним састанцима, уз пратеће објашњење. Јавно саопштење ће, по потреби, бити објављено и на често посећеним локацијама широм погођених подручја. Ове информације укључују и упозорења да ће лица која су дошла на предметно подручје након датума пресека бити исељена.
Економско расељавање	Представља губитак извора прихода и других извора егзистенције, услед експропријације, или отежаног приступа ресурсима (земљишту, води, или шумама), који настаје као резултат извођења пројекта, без обзира на то да ли лица под утицајем пројектних активности морају да се изместе на другу локацију или не.
Право	Накнада и други облици помоћи на које лица под утицајем пројектних активности имају право у складу с овим РПФ у одговарајућој категорији подобности
Експропријација	Означава лишавање или ограничавање власничких права, укључујући накнаду у складу са тржишном вредношћу предметне имовине, и заснива се на сувереном праву државе да врши експропријацију у складу са Законом о експропријацији.
Присилно исељавање/евикција	Односи се на трајно или привремено исељавање, против воље појединца и /или породица и /или заједница из њихових домова и /или са земљишта које они користе, без пружања правне или друге врсте заштите, укључујући све применљиве процедуре и принципе овог ОПР. Поступања у оквиру изворних овлашћења, прибављање земљишта или сличних мера предузетих од стране Зајмопримца неће се сматрати присилним исељавањем, уколико су у сагласности са захтевима домаћих закона, одредби ОПР, и извршена у складу са основним процедуралним принципима (укључујући пружање одговарајућег претходног обавештења, могућност подношења жалби и приговора и избегавање употребе непотребне, несразмерне или претеране силе.)

Невољно расељавање	Расељавање под утицајем пројекта се сматра невољним када лица обухваћена под утицајем пројектних активности немају право да се успротиве откупу или наметању ограничења у коришћењу земљишта, физичком измештању (пресељење, губитак стамбеног земљишта или губитак смештаја), економском расељавању (губитак земљишта, имовине или приступа имовини, што доводи до губитка извора прихода или других извора егзистенције), или обоје.
Прибављање земљишта	Односи се на све начине прибављања земљишта за потребе пројекта, који могу укључивати: непосредну куповину, експропријацију и стицање одређених права приступа, као што је стварна службеност или право пролаза. Прибављање земљишта може такође да обухвати: (а) прибављање незаузетог или неискоришћеног земљишта без обзира да ли се власник земљишта ослања на то земљиште у сврху прихода или извора егзистенције; (б) враћање у посед јавног земљишта које користе или заузимају појединци или домаћинства; и (ц) утицаји пројекатних активности који доводе до потапања земље или на други начин чине земљиште неупотребљивим или неприступачним. „Земљиште“ обухвата све што расте или је трајно причвршћено на земљиште, укључујући засаде, зграде и друга унапређења извршена на земљишту, као и припадајућа водна тела.
Извор прихода	Обухвата читав спектар средстава која појединци, породице и заједнице користе за егзистенцију, као што су извори прихода по основу зарада, приходи од пољопривреде, риболова, сакупљања хране у природи, средстава за живот која се базирају на природним ресурсима, продаји хране и размени.
Додатни трошак пресељења	Додатни трошак пресељења је надокнада у новцу за трошкове који су директно повезани са пресељењем домаћинства.
Физичко расељавање	Представља губитак смештаја, или поседа проузрокован експропријацијом земљишта за потребе Пројекта, што захтева физичко измештање лица под утицајем пројектних активности из места боравка, радног места, или пословних просторија.
Лица под утицајем пројектних активности (ПАП)	Лицем под утицајем пројектних активности се сматра свака особа која услед имплементације под- пројекта трпи утицаје.

Вредност замене	Односи се на метод процене имовине који помаже утврђивању тачног износа довољног да у потпуности замени изгубљену имовину и трошкове преноса. Тамо где постоје функционална тржишта, вредност замене је тржишна вредност утврђена на основу независне и компетентне процене имовине и трошкова преноса. Тамо где не постоје функционална тржишта, за одређивање вредности замене могу се користити алтернативне методе, као што је израчунавање производног потенцијала земљишта или производних средства, или неамортизоване вредности заменског материјала и рада који су уложени у изградњу објеката или других основних средстава, увећане за трошкове преноса. У свим случајевима у којима физичко измештање резултира губитком смештаја, израчуната вредност замене мора бити довољна да омогући куповину или изградњу стамбених објеката који задовољавају минималне стандарде квалитета и сигурности који су прихваћени у заједници. Метод утврђивања вредности замене је потребно документовати и уврстити у документе за планирање расељавања. Трошкови преноса обухватају трошкове накнаде за пријаву и пренос права својине, разумне трошкове селидбе и друге трошкове којима су изложена лица под утицајем пројектних активности.
Ограничења у коришћењу земљишта	Мере ограничења или забране коришћења пољопривредног, стамбеног, комерцијалног или другог земљишта које се директно уводе и спроводе у оквиру пројекта, укључујући рестрикције приступа људи законом дефинисаним парковима природе и заштићеним подручјима, рестрикције приступа другим ресурсима заједничке својине и ограничења у коришћењу земљишта у зонама комуналне инфраструктуре или сигурносним зонама.
Заинтересоване стране	Сва физичка лица, групе, организације и институције које су заинтересоване и потенцијално под утицајем Пројекта, или које имају могућност утицаја на Пројекат.
Подршка у прелазном периоду привикавања	Односи се на једнократну финансијску помоћ како би се олакшао период навикавања лица под утицајем пројектних активности на место где су пресељени
Осетљиве друштвене групе /појединци	Односи се на људе испод линије сиромаштва, особе које немају земљу, старије особе, жене и децу, као и на оне који по основу пола, етничке припадности, старости, физичке или менталне неспособности, економског неповољног положаја, или социјалног статуса могу да буду више погођени пресељавањем у односу на друге или ограничени у својој способности да траже или искористе помоћ за пресељење и помоћ за развој у оквиру Пројекта.

1. Увод

1.1 Сажети Опис Пројекта

Од 2015, Влада Републике Србије (Влада) повећала је свој фокус на инвестиције у железнице, додељивањем нових финансијских средстава. Влада је о затражила подршку Светске банке (Банка) за наставак институционалне, физичке и оперативне модернизације железничког сектора. Банка као поуздани партнер, који је у прошлости подржавао важне елементе железничке реформе у Србији, од ње се тражило да инвестира, а сада се наставља подржавањем спровођења Пројекта модернизације железничког сектора у Србији (у даљем тексту: Пројекат).

Пројекат је израђен тако да постигне своје циљеве кроз три (3) компоненте.:

Компонента 1. Инвестиције у инфраструктуру и управљање имовином

Компонента 2. Институционално јачање и управљање пројектима

Компонента 3. Чиниоци модернизације железнице

Активности у оквиру Пројекта су планиране како би се: (1) ојачало управљање сектором, пружајући компанијама јасне и оствариве уговорне аранжмане; (2) побољшати инфраструктуру; (3) охрабрити железничке компаније да повећају своју корпоративну ефикасност и постигну своје комерцијалне циљеве; (4) побољшати поузданост и сигурност железничких услуга коришћењем савремене технологије, савремених система безбедности, мера енергетске ефикасности и разматрања отпора; и (5) повећати учешће модалних пруга радећи на повезаности последње миље, урбаној интеграцији, мултимодалним логистичким центрима и концепту интегрисаног територијалног развоја.

Активности Пројекта предвиђају радове на реконструкцији и изградњи колосека, модернизацији елемената железничке инфраструктуре, повећању безбедности на пружним прелазима и побољшању грађевинских елемената у тунелима - а све у циљу побољшања квалитета и одрживости постојећих железничких средстава и успостављања темеља за побољшано управљање и институционалне перформансе железничког сектора. По завршетку ових радова треба очекивати бржи, сигурнији и поузданији превоз на железничкој мрежи у Србији. Активности Пројекта покриваће географски целу Србију и биће имплементирани у урбаним и руралним подручјима. предвиђају радове на реконструкцији и изградњи колосека, модернизацији елемената железничке инфраструктуре, повећању безбедности на пружним прелазима и побољшању грађевинских елемената у тунелима Оквирни списак активности укључује унапређење безбедности на железничким прелазима, обнављање колосека на неколико железничких деоница (редовно одржавање левог колосека од Панчевачког моста до главне железничке пруге Панчево Београд центар - Панчево Главна - Вршац - државна граница, редовно одржавање колосека на деоници Београд Центар - раскрсница Панчевачког моста - тунели „Стадион“ и „Врачар“, редовно одржавање колосека на делу Београд Центар - раскрсница Г - тунел „Дедиње“, редовно одржавање пруге троугла: раскрсница Карађорђевог парка - раскрсница Дедиње - тунел „везни ред“ и санација делова конструкције тунела према студији тунела “ Дедиње ”, “ Стадион ” и “ Врачар ”), изградња обилазнице између магистралне

пруге Суботица-Бо гојево - државна граница и регионална железница Нови Сад-Оџаци-Богојево, изградња ИИ фазе главне железничке станице - Београдски центар (Прокоп), набавка и уградња мерних станица све у циљу побољшања квалитета и одрживости постојећих железничких средстава и успостављања темеља за побољшано управљање и институционалне перформансе железничког сектора. По завршетку ових радова треба очекивати бржи, сигурнији и поузданији превоз на железничкој мрежи у Србији.

ОПР Позадина потребе за документом

Операције и активности за које се тражи финансирање инвестиционих пројеката Светске банке (ИПФ) након 1. октобра 2018. године, потпадају под примену Оквира за заштиту животне средине и социјална питања (ЕСФ). ЕСФ се, између осталог, састоји од 10 еколошких и социјалних стандарда, који садрже 10 стандарда који утврђују обавезне захтеве за Зајмопримца и Пројекат. Према ЕСФ-у, Зајмопримац ће израдити следеће документе који ће бити пропорционални ризицима Пројекта који произилазе из еколошке и социјалне процене. Пре оцене пројекта мора се припремити сет планова, оквира и процедура који садрже следеће

- **План заштите животне средине и социјалне заштите** - Зајмопримац ће применити материјалне мере и радње тако да се Пројекат спроводи у складу са еколошким и социјалним стандардима (ЕСС). Овим планом утврђују се материјалне мере и радње, било који посебни документи или планови, као и временски оквир за сваки од њих.
- **Оквир за управљање животном средином и социјалним питањима (ЕСМФ)** - испитује ризике и утицаје и утврђује принципе, правила, смернице и поступке за процену еколошких и социјалних ризика и утицаја који су повезани са Пројектом – припремљен од стране Зајмопримца, прегледан и одобрен од стране Светске Банке, доступан јавности са могућношћу достављања коментара, пре него што Пројекат буде формално одобрен.
- **Првилник о раду на Пројекту** - одређују начин на који ће се управљати радницима на Пројекту, у складу са захтевима националног законодавног оквира и ЕСС2 о раду и условима рада. Поступци ће се бавити начином на који ће се ови захтеви односити на различите категорије запослених на Пројекту, укључујући директно запослене, и начином на који ће Зајмопримац тражити да трећа лица управљају својим запосленима.
- **Оквир политике пресељења (ОПР) -**

Као одговор на обавезу Владе да се придржава обавеза (*љубазно Вас молимо да потврдите ко се сматра носиоцем документа ради позивања кроз читав документ*), ЕСФ и Светске банке, развијен је овај Оквир политике расељавања (ОПР), одређујући начин остварења захтева Светске банке ЕСС 5: Откуп земљишта, ограничења у коришћењу земљишта и невољно расељавање на Пројекту.

Циљеви РПФ

Овај РПФ је део планирања процеса коришћења земљишта и развоја прописа. Општи циљ РПФ-а је да дефинише основне принципе, процедуре, поступке, организациону структуру и захтеве у погледу капацитета током Пројекта, а у вези са одузимањем земљишта, ограничењима у

коришћењу земљишта са потенцијалним ризиком од физичког и економског измештања. РПФ пружа оквир за локацијски специфичне ПР у оквиру под-пројеката.

Специфични циљеви РПФ су:

- утврђивање процедура којим ће се оцењивати утицаји и ценити да ли се одредбе ЕСС5 имају применити;
- класификовање законских решења РС у случајевима невољног расељавања, измештања и губитка имовине, укључујући правне и административне поступке и процену накнаде која се плаћа за губитак имовине;
- упоређивање са стандардима за животну средину и социјална питања (ЕСС) и прихваћеним међународним добрим праксама и обезбеђивање начина да се премосте празнине, ако их има;
- идентификовање кључних институција, поред ЈУП и ТИП које су укључене у имплементацију СРМП Пројекта, укључујући посебно законски овлашћене државне институције које спроводе процедуре и заштитне мере за поступак невољног расељавања;
- утврђивање критеријума за мониторинг и евалуацију како би се осигурала усклађеност са ЕСС5, прихваћеним међународним добрим праксама, овим РПФ и будућим локацијски специфичним ПР;
- утврђивање критеријума подобности за остваривање права лица под утицајем пројектних активности и матрице права на компензацију према врсти губитка;
- дефинисање поступка идентификације и процене расељавањем захваћене имовине и вредности накнаде за губитак имовине;
- обезбеђење инструмената за брзу и ефикасну накнаду уз пуну исплату трошкова за губитак имовине или приступ имовини;
- описивање принципа за ублажавање, укључујући и процедуре за умањење утицаја на лица под утицајем током имплементације Пројекта, укључујући смернице за ублажавање утицаја на осетљиве групе и жене;
- описивање и давање упутстава за припрему, процедуре одобравања, садржај и поступак имплементације будућих ПР или других инструмената за невољно расељавање у складу са релевантним стандардом (ЕСС5);
- представљање захтева за јавно обелодањивање, објављивање докумената, укључивање јавности и локалне заједнице у свим фазама припреме Пројекта, укључујући објављивање и припрему РПФ и ПР;
- укључивање смерница за јавне консултације у заједници под утицајем пројектних активности током поступка невољног расељавања и имплементације Пројекта који може довести до губитка имовине;
- упостављање оквира родно-осетљивих смерница за расељавање како би се утврдили различити утицаји с обзиром да економски и социјални поремећај не резултирају једнаким потешкоћама за жене и мушкарце;
- дефинисање детаљног процеса за идентификацију (а) женска средства за стварање прихода и средстава за живот, укључујући неформалне активности као што су прикупљање природних ресурса или трговина и размена услуга и производа; (б) женске социјалне и економске мреже, укључујући проширене породичне везе; и (ц) власништво

жена над погођеном имовином, укључујући земљу и усеве, како би им се на одговарајући начин надокнадила штета.;

- дефинисање поступка за вођења евиденције о укључивању заинтересованих страна (СЕЛ) за који је надлежна ЈИП;
- утврђивање посебног механизма за решавање жалби на нивоу Пројекта (жалбени механизам) који омогућава особама које верују да су погођене неповољним утицајима Пројекта и под-пројеката да упуте притужбу или изразе своју забринутост, без накнаде; дефинисање жалби и права на жалбу, поступака, органа и процедура које су доступне лицима под утицајем пројектних активности током целог периода имплементације Пројекта, укључујући одговоре на притужбе као и мониторинг.

Основни принципи за расељавања

Овим документом обезбеђују се основни и обавезујући принципе који ће се примењивати у свим случајевима физичког и економског расељавања и свих других неповољних социјалних утицаја проузрокованих имплементацијом Пројекта без обзира на фазу у којој до њих дође. Ови принципи ће регулисати све активности ЈИП и њених представника и испостава, ако постоје, извођача, свих других државних и локалних институција укључених у имплементацију Пројекта.

Основни принципи који се односе на расељавање у оквиру пројекта СРМП су следећи:

- Неволно расељавање треба избећи где год је могуће, истражујући све одрживе алтернативне могућности, након узимања у обзир све чињенице као што су здравље и безбедност. Такође може бити ситуација у којима неволно расељавање може пружити директне развојне могућности за домаћинства или заједнице, укључујући побољшана услова становања и јавног здравља, ојачати сигурност поседа или друга побољшања локалног животног стандарда.
- Када је неволно расељавање неизбежно, треба га смањити проналажењем алтернативних Пројектних решења, са циљем да се штетни утицаји сведу на подношљив неизбежни минимум.
- Присилно расељавање је забрањено. То, међутим, не спречава државне органе да удаље особу која наставља да заузима земљиште након завршетка поступка експропријације или принудног стицања. Расељавање се не сматра принудним ако је у складу са националним законодавством, укључујући поштовање и спровођење свих релевантних правних и административних поступака, укључујући жалбене поступке; са свим релевантним захтевима ЕСС5 и изводи се на начин који поштује основне принципе прописног поступка.
- Ако се појаве неизбежни штетни ефекти и социјални утицаји, сав губитак имовине ће се надокнадити обезбеђујући благовремену надокнаду ,минимум на основу вредности заменских трошкова.
- Лица погођена утицајем пројектних активности ће бити подржане у свим фазама Пројекта у њиховим напорима да поправе животне услове и животни стандард, или најмање да их поврате, у реалним условима, до нивоа пре пресељења или на ниво пре почетка имплементације Пројекта, који год да је виши.

- Пре почетка поступка експропријације, треба тражити споразумне преговоре и договоре са лицима погођеним утицајем пројектних активности са циљем да се избегне управни или судски поступак и смање утицаји невољног расељавања колико год је то могуће.
- Свако расељавање треба да се води у складу са законима Републике Србије, ЕСС5 и прихваћеним међународним добрим праксама. Тамо где постоје разлике између њих, примењују се строжије одредбе. Основно је правило, , током имплементације Пројекта, да ће увек преовладавати политика која је најкориснија за лица погођена Пројектом.
- Јединица за имплементацију пројекта (ЈИП) ће бити укључена у све активности расељавања и у најранијој фази Пројекта, како би се обезбедила исплатива, ефикасна и благовремена имплементација принципа и циљева постављених овим ОПР, као и промовисање иновативних приступа за побољшање животних услова и животног стандарда оних који су погођени невољним расељавањем.
- Пројекат ће допринети побољшању услова живота физички расељених сиромашних или угрожених особа омогућавањем адекватног смештаја, приступа услугама и објектима и сигурног поседа.
- Посебна подршка ће бити пружена осетљивим групама током поступка расељавања, као и током имплементације свих фаза Пројекта у складу са њиховом специфичном осетљивошћу.
- Пројекат ће осигурати родно сензитиван приступ укључивањем жена, као погођених власника, у све јавне консултације и дискусије о специфичним мерама ублажавања. Све активности у овом ОПР биће прилагођене полу, са циљем оснаживања жена и пружања могућности за учешће у мерама ублажавања утицаја расељавања. Документација о власништву или становању, као што је власнички лист или уговор о закупу (укључујући рачуне у банци који су отворени за плаћање накнаде), треба да буде издата на име оба супружника, ако је експроприсана имовина део брачне имовине оба супружника. Други облици помоћи при расељавању, као што је обука, приступ кредитима и могућностима запошљавања, треба да буду једнако доступни мушкарцима и женама и прилагођени њиховим потребама.
- Све активности расељавања ће се планирати и спроводити уз одговарајуће објављивање информација, смислене консултације и информисано учешће лица под утицајем пројектних активности.
- Локацијски специфични планови (ПР) и други инструменти за расељавање, према потреби, биће јавно објављени пре коначног одобрења .
- Пројектне активности које узрокују физичко или економско расељавање, није дозвољено изводити пре усвајања ПР-а ,како би се омогућило лицима под утицајем пројектних активности и заинтересованим странама да учествују у изради Пројекта, планирању и спровођењу програма расељавања.
- Посебан жалбени механизам биће доступан лицима под утицајем пројектних активности пре почетка извођења било каквих грађевинских радова који могу да изазову физичко или економско расељавање, у складу са овим РПФ. Током имплементације Пројекта и поступка расељавања, заинтересованим странама ће бити пружене потпуне информације о њиховим правима, могућностима и процедурама. Све жалбе ће се разматрати током имплементације пројекта и активности пресељења.

- Све активности расељавања треба да буду осмишљене и спроведене као одрживи развојни пројекти тако што ће се обезбедити довољни инвестициони ресурси како би се омогућило да се у потпуности остваре принципи и циљеви дефинисани овим ОПР и ПР.

Процена утицаја расељавања и надлежност ОПР

Одузимање земљишта у вези са Пројектом путем различитих облика прибављања земљишта за потребе Пројекта, која може укључивати непосредну куповину, експропријацију и обезбеђивања права приступа, као што су службеност или право пролаза и ограничења коришћења земљишта (као што су ограничења или забране употребе пољопривредног земљишта, стамбеног, комерцијалног или другог земљишта које се директно уводи и ступа на снагу у склопу Пројекта), ако се уопште очекује да ће се догодити у вези са компонентом 1. Вероватноћа, величина, обим, локације, зону утицаја таквих компоненти или активности; обим и обим куповина земљишта и утицаји на објекте; ограничења у коришћењу земљишта која могу изазвати физичко и / или економско расељавање тренутно нису позната. Пројекат намерава да подржи активности широм земље, између осталог, усмераваће се на безбедносне интервенције на пружном прелазу. Ове локације још увек нису идентификоване и биће одабране на основу критеријума здравља и безбедности у заједници и на путу и процене приоритета потреба. Подпројекти који се односе на активности у Београду, главном граду Србије, врло мало вероватно ће захтевати откуп земљишта, јер су активности повезане са радовима на постојећим колосецима и изградњом ИИ фазе главне железничке станице - Београдског центра (Прокоп) за коју земљиште је стечено пре више деценија. Процес откупа земљишта за цео траг пројекта (фазе 1, 2 и 3) завршен је 1974. године. За овај подпројекат не постоје нерешени имовноско-правни односи као ни судски спорови односно поступци проистеклих из експропријације земљишта за станицу Прокоп. Активности које подржава СВетска Банка у фази 3 спроводиће се у оквиру постојеће границе прибављеног земљишта и неће захтевати додатну експропријацију. Свеукупно се не очекује да експропријацијом буде обухваћена неопкретна имовина на земљишту међутим потенцијални утицаји на изворе прихода као и обим економског расељавања тек треба да се идентификују. Рани нацрт описа пројектних активности у релевантним пројектним документима и плановима информисао је о овим примерима потенцијалних утицаја који су последица пројектних трајних и / или привремених утицаја услед прибављања земљишта.

Због ових недостатака у подацима, овај ОПР, пре него план расељавања (ПР), спреман је да успостави принципе расељавања, организационе аранжмане и критеријуме за пројектовање који ће се применити на подпројекте и умањити потенцијалну штету расељавања. Овај Оквир Политике Расељавања (ОПР) пружио је смернице Јединици за имплементацију о одговарајућим механизмима за скрининг и процену да би дубински проценио социјалне утицаје током примене Пројекта, у складу са правним системом, законима и процедурама Републике Србије и у складу са ЕСС5 и добрим међународним праксама.

Када буди позната места потпројекта, примениће се двостепени приступ дужне ревизије како је наведено у овом ОПР-у, а биће припремљени појединачни ПР пропорционални потенцијалним ризицима и утицајима који су у складу са овим ОПР-ом. До физичког и / или економског

расељавања неће доћи док се такви планови не финализирају у складу са прописном процедуром, разматрањем захтева за ангажовање и консултације и одобрењем од стране Светске банке.

2. Правни оквир

2.1 Национални правни оквир који се примењује на расељавање

Устав Републике Србије¹

Усвојен 2006. године (Устав је усвојен на уставном референдуму 28. и 29. октобра 2016. године. Службено је проглашен од стране Народне скупштине Србије 8. новембра 2006. године), Устав РС прокламује владавину права и социјалне правде, принципе грађанске демократије, људска и мањинска права и слободе, и посвећеност европским принципима и вредностима.

Чланом 58 јемчи се уживање својине и других имовинских права стечених на основу закона. Право својине се може одузети или ограничити само у јавном интересу утврђеним законом и уз накнаду која не може бити мања од тржишне вредности. Важно је напоменути да Устав РС не допушта исплату надокнаде која је мања од „тржишне вредности“, али дозвољава плаћање преко утврђене тржишне вредности, што је важна одредба за премошћавање разлика између домаћих закона и политике Светске банке о расељавању (ЕСС5), као што ће бити представљено касније у овом документу. Устав не прави разлика између непокретне имовине изграђене супротно законима о грађењу, што је пракса која је постала уобичајена у последњих 30 година у Републици Србији. Устав даље наводи да се сва људска права (укључујући и право својине) и мањинска права зајемчена Уставом морају спроводити директно.

Штавише, чланом 16 се наводи да су сва општеприхваћена правила међународног права и потврђени међународни уговори саставни део правног поретка Републике Србије и непосредно се примењују. Ова одредба омогућава директну имплементацију стандарда Светске банке за животну средину и социјална питања и политике расељавања, одредбе овог ОПР и планова расељавања релевантних за спедифичне локације ,поред постојећих српских закона. Такође један је од најзначајних механизма за премошћавање разлика међу овим стандардима, уколико се узме у обзир да ови документи чине саставни део будућег споразума о зајму или донацији са Светском банком, након што их Народна скупштина одобри и ратификује.

Закон о јавној својини²

Законом о јавној својини ("Службени гласник РС", бр. 72/2011, 88/2013, 105/2014, 104/2016 - други закон, 108/2016, 113/2017 и 95/2018,), уређује се право јавне својине и одређена друга имовинска права Републике Србије, аутономне покрајине и јединице локалне самоуправе.

Закон о основама имовинско-правних односа³

Закон о основама својинскоправних односа („Службени лист СФРЈ“, бр. 6/80, 36/90, „Службени лист СРЈ“, бр. 29/96 и „Службени гласник РС“, бр. 115/2005) прописује темељне одредбе о имовинским односима, укључујући својинска права, субјекте права власништва, сувласништво и заједничка својина, стицање права својине, право на приход који потиче из власништва, власничка права, власништво стечено злоупотребом, власнички односи у ситуацијама када су

¹ <https://www.ilo.org/dyn/natlex/docs/ELECTRONIC/74694/119555/F838981147/SRB74694%20Eng.pdf> обезбеђена и верзија на Енглеском језику, last accessed October 9, 2019.

² https://www.paragraf.rs/propisi/zakon_o_javnoj_svojini.html, last accessed October 9, 2019

³ https://www.paragraf.rs/propisi/zakon_o_osnovama_svojinskopravnih_odnosa.html, ibid

објекти изграђени на туђем земљишту, заштита права власништва, престанак права власништва, итд. Најважније одредбе овог закона од знатног утицаја на поступак расељавања и примену стандарда Светске банке су одредбе о стицању права својине грађењем (за незаконите грађевинске објекте), одредбе о институту заједничке имовине стечене током брачне заједнице, итд.

Закон о планирању и изградњи⁴

Закон о планирању и изградњи („Службени гласник РС”, бр. 72/2009 од 3. септембра 2009, 81/2009 - испр., 64/2010 – одлука УС, 24/2011, 121/2012, 42/2013 – одлука УС, 50/2013 – одлука УС, 98/2013 – одлука УС, 132/2014, 145/2014, 83/2018, 31/2019 и 37/2019 – одлука УС) уређује следећа питања: услове и модалитете просторног планирања и развоја, израду општинских и детаљних планова уређења, изградњу и коришћење грађевинског земљишта и изградњу објеката, претежно коришћење земљишта када је земљиште вишеструко употребљиво, јавна употреба земљишта и друга питања од значаја за развој простора, уређење и коришћење грађевинског земљишта и изградњу објеката.

Закон о озакоњавању објеката⁵

Закон о озакоњавању објеката („Службени гласник РС”, бр. 96/15 од 26. новембра 2015. и 83/18) уређује услове, поступак и начин озакоњавања објеката, односно делова објеката, помоћних зграда и других објеката изграђених без грађевинске дозволе или одобрења за изградњу. Изградња комплетних објеката (кућа, продавница, чак и стамбених зграда), или помоћних објеката који су у функцији постојећег, легализованог објекта (гаража, додатни спратови на кућама или стамбеним зградама) без грађевинске дозволе, постао је уобичајен током последњих 30 година. Владе су током година одржавале намеру да легализују све нелегално изграђене зграде, ако су изграђене на сопственом земљишту и/или уз сагласност власника, али већина зграда још није легализована. Закон предвиђа забрану преноса права својине за грађевине грађене без грађевинске дозволе. Чланом 28 се наводи да је надлежни орган за озакоњавање дужан да за све објекте који су у поступку озакоњавања по службеној дужности достави органу надлежном за послове државног премера и катастра потврду да је објекат у поступку озакоњавања, у циљу уписа забране отуђења за те објекте у виду забележбе, у року од шест месеци од дана ступања на снагу овог закона.

Закон о ванпарничном поступку⁶

Закон о ванпарничном поступку („Службени гласник РС”, бр. 25/82 и 48/88, измењен „Службени гласник РС”, бр. 46/95, 18/2005, 85/2012, 45/2013, 55/2014, 6/2015 и 106/2015) дефинише правила по којима судови одлучују о личним, породичним, имовинским и другим правима и законским интересима који се решавају ванпарничним поступком, у складу са законом. У складу са овим законом, суд у ванпарничном поступку утврђује накнаду за експроприсану имовину након што утврди битне чињенице и усвоји одлуку којом се одређује врста и висина накнаде. Према овом закону, учесници могу закључити Уговор о врсти и висини накнаде, а суд ће своју одлуку заснивати на њиховом договору, ако суд утврди да није у спротности са важећим прописима. У складу са прихваћеним стандардима и принципима

⁴ https://www.paragraf.rs/propisi/zakon_o_planiranju_i_izgradnji.html, ibid

⁵ https://www.paragraf.rs/propisi/zakon_o_ozakonjenju_objekata.html,

⁶ https://www.paragraf.rs/propisi/zakon_o_vanparnicnom_postupku.html, last accessed October 9, 2019

расељавања (ЕСС5) наведеним у Поглављу 1.4 овог ОПР-а, институција у чијој је надлежности поступак прибављања земљишта дужна је да тражи споразумни преговор и договор са претходним власницима имовине, у складу са Законом о експропријацији пре покретања управног поступка (као што је описано у Поглављу 2.2) или у складу са овим законом.

Закон о општем управном поступку⁷

Закон који је тренутно на снази усвојен је 2016. године („Службени гласник РС“ бр. 18/16, аутентично тумачење закона - 95/2018) регулише начин на који државне институције поступају приликом одлучивања о правима, обавезама или правним интересима појединаца, правних лица или других странака, у оквиру административних права. Овај закон обезбеђује административно правни оквир за експропријацију.

Закон о државном премеру и катастру⁸

Закон о државном премеру и катастру („Службени гласник РС“ бр. 72/2009, измењен и допуњен 18/2010, 65/2013, 15/2015, 47/17, 113/17, 27/18, 41/18) уређује стручне послове и послове државне управе у вези са премером земљишта, зграда и других објеката, катастром непокретности, евиденцијом и регистрацијом имовине, регистрацијом власништва, регистрацијом илегалних објеката и објеката легализованих према одредбама најновијег Закона о озакоњењу објеката, основни геодетски радови, адресни регистар, топографско-картографске активности, вредновање некретнина, геодетско-катастарски информациони систем.

2.2 Поступак експропријације у Србији

Закон о експропријацији⁹ (усвојен 1995. и ступио на снагу 1. јануара 1996., измењен марта 2001., измењен поново 19. марта 2009. и 2013. године одлукама Уставног суда) омогућава државним органима да прибаве непокретну имовину за пројекте који се сматрају да су од јавног интереса, штитећи права лица која су носиоци права својине на имовини која се експроприше. Закон о експропријацији не користи термин "невољно расељавање", већ користи термин "експропријација" који се заснива на сувереном праву државе. Закон такође промовише принцип праведне накнаде која не може бити мања од "тржишне вредности" имовине, уместо "вредности замене" који познају политике расељавања према ЕСС5.

2.2.1 Кључне одредбе Закона о експропријацији

Ово су кључне одредбе Закона о експропријацији:

- Непокретна имовина (коју закон уопштено дефинише као земљиште, зграде и другу грађевински објекти) могу бити експроприсани искључиво након проглашења јавног интереса путем закона или одлуком Владе РС. Јавни интерес може бити проглашен уколико је експропријација непокретности неопходна за изградњу објеката у области саобраћајне, енергетске и комуналне инфраструктуре, образовања, здравства,

⁷ <https://www.paragraf.rs/propisi/zakon-o-opstem-upravnom-postupku.html>, ibid

⁸ <https://www.paragraf.rs/propisi/zakon-o-drzavnom-premeru-i-katastru.html>, last accessed October 9, 2019

⁹ <https://www.paragraf.rs/propisi/zakon-o-eksproprijaciji.html>, ibid

социјалне заштите, културе, водопривреде, спорта, објеката за потребе државних органа и органа територијалне аутономије и локалне самоуправе, објеката за потребе одбране земље, за обезбеђење заштите животне средине и заштите од елементарних непогода, за експлоатацију минералних сировина, за обезбеђење земљишта за расељавање насеља или дела насеља ако је на подручју тог насеља или дела насеља утврђен јавни интерес за експропријацију непокретности ради експлоатације минералних сировина, за потребе уговору о заједничком улагању у привредно друштво, као и за изградњу станова којима се решавају стамбене потребе социјално угрожених лица.

- Корисници експропријације могу бити РС, АП Војводина, градови, град Београд, општине, јавни фондови, јавна предузећа, предузећа која су основана од стране јавних предузећа, као и предузећа чији је већински капитал у власништву горе набројаних институција.
- Експропријација може бити потпуна или непотпуна. Потпуном експропријацијом право власништва се преноси на корисника експропријације док сва права претходног власника престају. Непотпуна експропријација даје кориснику експропријације одређена права службености на експроприсаној имовини, или закуп на одређено време на имовини (који у оба случаја не могу трајати дуже од три године). На крају службености или закупа, пуно право власништва се враћа сопственику, а имовина враћена у стање пре експропријације.
- Власници непокретне имовине која је делимично експроприсана имају права да захтевају експропријацију целокупне непокретности и одговарајућу накнаду уколико се власник експроприсане имовине ставља у тежак економски положај или уколико је преостала имовина постала бескорисна или тешка за коришћење - непожељна. По закону, овај захтев се може поднети у року од две године од дана завршетка изградње објеката за које је експропријација спроведена, или у року од две године од завршетка радова.
- Опште је правило да се накнада за експроприсану имовину исплаћује у готовом новцу, ако закон не прописује другачије. Али на основу истог закона, у случају експропријације земљишта ради изградње линијске саобраћајне инфраструктуре (пут, аутопут, цевовод...) накнада за то земљиште одређује се давањем у својину ранијем сопственику другог одговарајућег пољопривредног земљишта исте културе и класе или одговарајуће вредности у истом месту или ближој околини. Ако корисник експропријације није у могућности да понуди одговарајуће пољопривредно земљиште, накнада се одређује у новцу.
- Закупцу стана у државном или друштвеном власништву или носиоцу права становања на експроприсаном стану или згради (кући) корисник експропријације ће обезбедити одговарајуће право (коришћења, закупа или становања) на другој, еквивалентној, државној или друштвеној непокретности у близини.
- Корисник експропријације нема право да ступи у посед експроприсане непокретности пре дана правоснажности одлуке о накнади, односно пре дана закључења споразума о накнади за експроприсану непокретност, осим ако Законом о експропријацији није другачије одређено. Ово се не примењује у случајевима невољног расељавања. Постоје и случајеви који су изузетак а то је да се , на захтев корисника експропријације може се одлучити да се кориснику експропријације непокретност преда одмах по коначности одлуке о експропријацији, обезбеђујући да је корисник експропријације

утврдио потребне елементе за одређивање висине накнаде за експроприсани објект по одредбама Закона.

2.2.2 Поступак експропријације

У наставку је хронолошки приказан поступак експропријације, онако како је дефинисан Законом о експропријацији:

- Утврђивање јавног интереса: Народна скупштина РС-а доношењем закона, или Влада РС својом одлуком, у року од 90 дана утврђује јавни интерес за одређени развојни пројекат, чиме се омогућава експропријација за стицање земљишта и других непокретности. Закон о експропријацији наводи институције, субјекте и органе која испуњавају услове да стекну својство корисника експропријације.
- Почетак поступка: поступак започиње подношењем предлога за експропријацију од стране корисника експропријације надлежном органу (општинској управи општине у којој се непокретност налази). Предлог, поред других информација, обавезно садржи тачан попис имовине која се експроприше, списак власника непокретности, као и доказе о обезбеђеним средствима за експропријацију у висини предвиђеног буџета, или банкарску гаранцију у истом износу, којима се обезбеђује исплата накнаде за експропријацију, у складу са прописима којима се уређују јавне финансија.
- Укључивање заинтересованих странака: пре доношења решења о експропријацији надлежни орган општинске управе саслушаће сопственика непокретности о чињеницама од значаја за експропријацију непокретности. Ако су испуњени сви услови, доноси се решење о експропријацији.
- Накнада: корисник експропријације дужан је да поднесе писмену понуду о облику и висини накнаде у року који не може бити дужи од 15 дана од дана правоснажности решења о експропријацији засновану на процени вредности имовине дате од стране одговарајућег, надлежног органа.
- Општинска управа ће без одлагања проследити понуду власнику имовине која ће бити експроприсана, и прикупиће информације које могу бити од значаја за висину надокнаде од других институција и организација. Споразум о накнади не може бити у супротности са одредбама Закона о експропријацији.
- Судска надлежност: Ако корисник експропријације и власник експроприсане непокретности не постигну споразум о накнади у року од два месеца од дана правоснажности решења о експропријацији, општинска управа ће без одлагања проследити документа надлежном суду који ће одредити висину накнаде по хитном поступку.

2.3 Стандард Светске банке за откуп земљишта, ограничења у коришћењу земљишта и невољно расељавање (ECC5)

Сви пројекти које финансира Светска банка, а који укључују прибављање земљишта, ограничења његовом коришћењу и невољно расељавање подлежу захтевима стандарда ECC5¹⁰. Да ли је

¹⁰ <http://pubdocs.worldbank.org/en/837721522762050108/Environmental-and-Social-Framework.pdf#page=29&zoom=80>

примена ЕСС5 обавезна утврђује се у поступку процене утицаја на животну средину и друштвено окружење х питања која представља захтев стандарда ЕСС1. У складу са стандардима за животну средину и социјална питања (ЕСС) Светске банке, Зајмопримац је дужан да изради Анализу социјалних питања да би се проценила питања везана за социјалну политику у оквиру подручја утицаја пројекта и њихово тренутно стање, нарочито у погледу испуњавања захтева ЕСС, укључујући социјалне утицаје повезане са откупом земљишта, ограничењима у употреби земљишта и невољним расељавањем.

Анализа социјалних питања (СА) ће обухватити компоненте или активности које се не финансирају као део Пројекта, како би се утврдила релевантност ЕСС за такве активности, укључујући и пратеће компоненте, у значењу које им је дато ЕСС. У сврху ЕСС и пројекта Светске банке, “пратеће компоненте” означава компоненте или активности које се не финансирају као део пројекта, а по мишљењу Светске банке могу се: (а) директно или значајно приписати пројекту; (б) спроведене су, или планиране да се спроведу током пројекта; и (ц) потребне су да би пројекат био изводљив, и без пројекта не би могле бити изграђене, проширене или спроведене.

Политика описује процедуре и инструменте за ублажавање неповољних ефеката, економских и социјалних утицаја који могу настати. ЕСС5 се активира увек када откуп земљишта или ограничења у коришћењу земљишта могу изазвати физичко расељавање (премештање, губитак стамбеног земљишта или смештаја), измештање пословних активности (услед губитка имовине или ресурса, и/или губитка приступа имовини или ресурсу што води ка губитку извора прихода или средстава за живот), или обоје.

Општи циљеви ЕСС5 су следећи:

- Избећи, или макар свести на најмању могућу меру невољно расељавање разматрањем другачијих пројектних решења .
- Избећи принудно расељавање.
- Ублажити штетне социјалне и економске последице откупа земљишта или ограничавања права појединаца обухваћених пројектом: (а) обезбеђивањем надокнаде за губитак имовине у висини трошкова њене потпуне замене; и (б) подржати лица обухваћена расељавањем у њиховим напорима да поправе животне услове и животни стандард, или најмање да их поврате, у реалним условима, до нивоа пре пресељења или на ниво пре почетка имплементације пројекта, који год да је виши.
- Побољшати услове живота физички расељених сиромашних или угрожених лица омогућавањем адекватног смештаја, приступа услугама и објектима, и сигурног поседа.
- Све активности расељавања треба осмислити и спровести као одрживе развојне програме тако што ће се обезбедити довољни инвестициони ресурси како би се лицима обухваћеним расељавањем обезбедила директна корист од пројекта.
- Обезбедити да се активности расељавања планирају и спроведу уз одговарајуће обавештавање јавности, инклузивне консултације и информисано учешће оних који ће бити расељени.

2.4 Упоредна правна (ГАП) анализа

Циљеви стандарда за откуп земљишта, ограничења у коришћењу земљишта и невољно расељавање (ЕСС5) су јасни у настојању да се принудно расељавање изазвано експропријацијом земљишта избегне кад год је то изводљиво, а уколико то није могуће треба

применити принципе накнаде за изазване утицаје на сва лица под утицајем пројектних активности, како би се њихови изворе егзистенције довели на ниво који је најмање једнак ницоу пре почетка пројектних активности. Уопштено речено, институционални оквир за експропријацију у Србији није у потпуности у складу са ЕСС5, а најочигледније разлике односе се на захтеве за надокнаду трошкова замене за земљиште у односу на национални захтев за накнаду земљишта по тржишној вредности без плаћања пореза и накнада које су настале као обавеза услед експропријације као дела накнаде. Поред тога, национални закон укључује смањење вредности за износ амортизације и не признаје неформалне кориснике, станаре и лица без правног основа. Такође не захтева посебан механизам за решавање притужби на пројекат, анализу социјалних питања, податке разврстане по полу, има ограничен поступак јавних консултација и не захтева пружање помоћи рањивим групама и појединцима.

Табелом у наставку приказан је преглед детаља којим се закон о експропријацији разликује од ЕСС5 и препоруке за отклањање и / или ублажавање таквих разлика како би се испунили захтеви ЕСС5.

Табела 1 – Упоредна правна (ГАП) анализа

Тема	Домаће законодавство	ЕСС5 Светске банке и прихваћене међународне добре праксе	Разлике и мере за њихово премошћавање
Инструменти расељавања, попис и анализа социјалних питања	Једини документи који се у том смислу израшују јесу део грађевинских пројеката. Елаборат о експропријацији је својеврсна база података без третирања социоекономских питања.	ПР се израђује сразмерно ризицима и утицајима повезаним са (под) пројектима. РФП се израђује у ситуацији када нису доступне информације о природи или обиму откупа земљишта или ограничењима у употреби земљишта. Попис и анализа социјалних питања морају бити обавезни како би се идентификовалса сва лица под утицајем пројектних активности, њихове демографске и социоекономске карактеристике, попис имовине, величина губитака и обим расељења, информације о осетљивим групама или особама, као и додатне процене које Светска банка може сматрати релевантним.	РПФ и локацијски специфични планови расељавања, израђују се у складу са ЕСС5, као и са захтевима закона Србије. Попис и анализа социјалних питања спроводе се у складу са захтевима Светске банке, као и захтевима националног законодавства.

Тема	Домаће законодавство	ЕСС5 Светске банке и прихваћене међународне добре праксе	Разлике и мере за њихово премошћавање
Избегавање и умањење невољног расељавања	Не постоје посебни захтеви за умањење невољног расељавања, мада је вишекритеријумска анализа део процеса прилагођавања техничких решења пројеката.	Невољно расељавање треба избећи тамо где је могуће или свести га на најмању меру, истраживањем свих оправданих алтернативних пројектних решења. Зајмопримац ће размотрити могуће алтернативна пројектна решења како би се избегла или барем смањила потреба за расељавањем.	Јединица која спроводи пројекат ће настојати да сведе на најмању меру физичко и / или економско расељавање. Све алтернативе и мере које се истражују како би се избегао или умањио штетан утицај биће евидентирани у интерном периодичном (месечном или тромесечном) извештају који захтева СБ.
Јавне консултације о инструментима расељавања	Формални власници се контактирају само у поступку експропријације, не постоје захтеви за јавне консултације, осим у фази просторног планирања према Закону о планирању и изградњи.	Током припреме и имплементације инструмената пресељења потребно је спровести консултације са лицима и заједницама под утицајем пројектних активности, локалним властима и другим заинтересованим странама током свих фаза Пројекта.	Национално законодавство не предвиђа јавне консултације са лицима и заједницама под утицајем пројектних активности у мери у којој их предвиђа ЕСС. ЈИП ће оучинити јавно доступним РПФ и ПР (уколико се такав план израђује) лицима под утицајем пројектних активности и заинтересованим странама и спровести консултативне састанке како је описано у овом РПФ током свих фаза Пројекта.

Тема	Домаће законодавство	ЕСС5 Светске банке и прихваћене међународне добре праксе	Разлике и мере за њихово премошћавање
Попис и датум пресека подобности за накнаду и	Улагања која су извршена након обавештења о предлогу експропријације неће бити надокнађена, осим ако такве инвестиције нису биле неопходно потребне.	Уобичајено је да се за датум пресека узима датум почетка пописа. Датум пресека такође може да буде датум дефинисања пројектног подручја, пре почетка пописа, под условом да је обављено ефикасно информисање јавности о дефинисаном пројектном подручју, укључујући и систематско континуирано информисање након дефинисања пројектног подручја, како бе се спречио даљи прилив становништва.	Датум пресека одговара сваком таквом датуму када се званични захтев за утврђивање јавног интереса пошаље надлежном органу. Ово ће БоЕ јавно објавити и објавити на својој званичној веб страници, у локалним новинама, на огласним таблама о локалним самоуправама и просторима које заједница често и често користи, обавештавајући ширу јавност, власнике и кориснике о датуму пресека и контакт особе које пројектом погођена лица могу контактирати за додатне информације. Ове информације ће садржати постављена упозорења да лица која се настане у пројектном подручју након пресечног датума могу бити уклоњена без накнаде.

Тема	Домаће законодавство	ЕСС5 Светске банке и прихваћене међународне добре праксе	Разлике и мере за њихово премошћавање
Подобност за накнаду	Закон о експропријацији признаје само формално-правно власништво и право које је признато по локалним законима (фактички власници).	У складу са ЕСС5 Светске банке у категорију лица на које се може односити подобност за накнаду спадају и они који немају признато законско право на земљиште које су заузели (ако су били присутни на датум пресека).	Накнада и помоћ за лица под утицајем пројектних активности која немају признато законско право или право потраживања спроводиће се по принципима и правима предвиђеним у матрици права овог РПФ-а, уколико су били присутни на подручју захваћеном пројектом у тренутку пресека. Њихова имовина ће бити пописана и процењена, а све мере биће евидентирани у интерном периодичном (месечном или тромесечном) извештају о напретку пројекта.
Методологија за процењивање накнаде за имовину	Накнада за губитак имовине мора бити најмање једнака тржишној цени. Накнада се умањује за износ амортизације (или се укључује смањењем процене тржишне вредности). Закон о експропријацији не спомиње изричито надокнаду трошкова уписа права и пореза на пренос.	Накнада треба да буде једнака пуном трошку замене без амортизације.	Накнада лицима под утицајем пројектних активности ће бити најмање једнака вредности замене као што је предвиђено у матрици за остваривање права овог РПФ.

Тема	Домаће законодавство	ЕСС5 Светске банке и прихваћене међународне добре праксе	Разлике и мере за њихово премошћавање
Депозитни рачун	Не постоји обавеза за полагањем средстава на посебни депозитни рачун. Међутим, корисник експропријације је дужан да достави доказ о обезбеђеним финансијским средствима за накнаду пре почетка експропријације. Уколико се накнада одређује у судском поступку суд може наложити полагање средстава у судски депозит.	Уколико постоје значајне потешкоће у вези са исплатом накнаде одређеним лицима под утицајем пројектних активности, у изузетним случајевима, уз претходну сагласност Светске банке, ЈИП може да депонује накнаду (увећану за непредвиђене околности) на посебан рачун уз припис камате или сличан рачун.	Средства за накнаду коју предвиђа ПР/РПФ, укључујући непредвиђене трошкове, могу се депоновати на рачуне уз камату, ако је потребно, али само у изузетним околностима и уз претходно одобрење Светске банке. Депонована средства за накнаде ће бити доступна након што се испуне услови за исплату.

Тема	Домаће законодавство	ЕСС5 Светске банке и прихваћене међународне добре праксе	Разлике и мере за њихово премошћавање
Ступање у посед	У посед експроприсане непокретности се може ступити када је споразум о накнади закључен или када одлука о накнади донета у судском поступку постане правоснажна. Међутим, ако корисник експропријације може да докаже хитност или да ће претрпети штету услед неступања у посед, министарство надлежно за послове финансија може дозволити ступање у посед пре плаћања накнаде, што се у пракси често дешава.	Правило је да се у посед ступа тек након потпуне исплате накнаде. У одређеним случајевима могу постојати значајне потешкоће у вези са исплатом накнаде одређеним лицима под утицајем пројектних активности, на пример, у случајевима када су сви покушаји контактирања власника безуспешни, када су лица под утицајем одбила накнаду која им је понуђена у складу са одобреним планом, или када спорови у вези са власништвом над земљом или имовином подлежу дуготрајним правним поступцима, Зајмопримцу се може дозволити да уђе у посед, искључиво уз претходну сагласност Светске банке и приложен доказ да су одговарајућа средства стављена на посебан рачун депозита.	Правило је да се у посед може ступити тек након исплате накнаде. У случају одбијања понуде, земљиште и припадајућа имовина могу се преузети након што су средства једнака понуђеним увећана за 10% осигурана и положена на посебан рачун депозита уз припис камате, и уз претходно одобрење СБ, и одлуку Министарства финансија о дозволи за ступање у посед доноси за сваки појединачан случај, у складу са Законом.

Тема	Домаће законодавство	ЕСС5 Светске банке и прихваћене међународне добре праксе	Разлике и мере за њихово премошћавање
Подршка у прелазном периоду привикавања	Закон о експропријацији не предвиђа овакав облик подршке током период прилагођавања	По потреби, лицима чије се пословне активности измештају биће обезбеђена подршка за прилагођавање након расељавања у временском периоду који ће вероватно бити потребан да поврате приходе, ниво производње и животни стандард. Подршка у периоду привикавања може да укључи: компензацију за губитак засада и природних добара, накнаду предузећима за изгубљену добит, односно плаћање изгубљене зараде запосленима који су погођени измештањем предузећа.	ЈИП ће осигурати да расељена лица добију прелазну подршку у складу са овим РПФ.
Губитак бенефиција и прихода за раднике и запослене	Накнада за губитак прихода у вези са експропријацијом је ван оквира релевантног закона. Такав губитак надокнађује се судском одлуком о основаности захтева и износу који треба да се исплати	Поред накнаде до износа пуне вредности замене и помоћи у прелазном периоду, расељеним лицима се мора помоћи у њиховим напорима да побољшају, или бар обнове изворе прихода и животни стандард.	Локацијски специфичан ПР мора да садржи мере за адекватну подршку и помоћ сразмерно утицају, како би се премостио јаз, а све мере морају бити демонстриране и документоване на начин који је прихватљив за Светску банку.

Тема	Домаће законодавство	ЕСС5 Светске банке и прихваћене међународне добре праксе	Разлике и мере за њихово премошћавање
Родни аспекти	Мушкарци и жене уживају једнака права у Републици Србији, укључујући и могућност да имају формална права својине на имовини.	Ставови и мишљења жена морају се чути кроз консултације и њихови интереси морају се узети у обзир у свим аспектима. Документација о власништву или становању, као што је власнички лист или уговор о закупу, треба да буде издата на име оба супружника. Други облици помоћи при расељавању, као што је обука, приступ кредитима и могућностима запошљавања, треба да буду једнако доступни мушкарцима и женама и прилагођени њиховим потребама.	Посебно у неким руралним подручјима, учешће жена у консултацијама може бити ограничено. Уколико је потребно могу се одржати јавне консултације намењене искључиво женама. Документација о власништву и праву на становање треба да гласи на име оба супружника, а други облици помоћи у расељавању, као што је обука, приступ кредитним средствима и могућности запошљавања, треба да буду једнако доступна женама и прилагођена њиховим потребама.

Тема	Домаће законодавство	ЕСС5 Светске банке и прихваћене међународне добре праксе	Разлике и мере за њихово премошћавање
Жалбени механизам (ГМ)	Поред званичних институција и правних механизма, друге процедуре за решавање жалби нису предвиђене.	Зајмопримац је дужан да успостави делотворан жалбени механизам у што ранијој фази поступка. Механизам ће бити у складу са овим ЕСС10, како би специфични приговори лица под утицајем пројектних активности и/или чланова локалних заједница, у вези са накнадом и пресељењем, могли бити благовремено примљени и решени.	ЈИП ће успоставити жалбени механизам који је специфичан за овај Пројекат, као што је описано у РПФ, узимајући у обзир ризике и неповољне утицаје Пројекта. Успоставиће адекватне, повољне и приступачне процедуре, за разрешавање спорова посредовањем треће стране, насталих као последица расељавања; ови механизми за решавање жалби треба да узму у обзир расположивост правосудних ресурса, као и обичајне и традиционалне механизме решавања спорова.

Тема	Домаће законодавство	ЕСС5 Светске банке и прихваћене међународне добре праксе	Разлике и мере за њихово премошћавање
Мониторинг и евалуација	Закони РС не захтевају посебне процедуре за мониторинг, осим оних које спроводи корисник експропријације.	Займопримац ће успоставити процедуре за мониторинг и евалуацију активности из плана расељавања и по потреби предузети корективне мере ради испуњавања циљева ЕСС. Активности мониторинга сразмерне су очекиваним ризицима и утицајима Пројекта. За све пројекте који имају значајан утицај невољног расељавања, Займопримац задржава компетентне стручњаке који надгледају извршење плана расељавања и по потреби предлажу корективне акције, старају се о примени ЕСС и израђују периодичне извештаје о мониторингу.	ЈИП је одговорна за мониторинг сагласно захтевима предвиђеним овим РПФ и будућим ПР специфичним за локације. Све мере мониторинга и евалуације биће демонстриране и документоване на начин који је прихватљив за Светску банку, и евидентирани у интерном периодичном (месечном или тромесечном) извештају о напретку пројекта. Лице која су под утицајем пројектних активности биће консултована током процеса мониторинг како је описано у поглављу о СЕЛ овог РПФ.

3. Стратегије расељавања за потребе Пројекта

3.1 Основни принципи

Основни принципи расељавања који ће регулисати све активности ЈИП и активности које се спроводе у име ЈИП, као и пратеће компоненте (у значењу које им је дато у овом РПФ) биће укључени у све локацијски специфичне ПР. Они се могу укратко резимирати на следећи начин:

- Невољно расељавање треба избегавати, или тамо где избегавање није могуће, свести га на најмању меру, разматрањем свих изводљивих алтернативних пројектних решења.
- Поступци расељавања и надокнаде спроводе се у складу са законима Републике Србије и стандардом Светске банке (ЕСС5), с тим што се за потребе овог Пројекта примењују они захтеви који су строжији (повољнији за лица под утицајем пројектних активности).
- Сва лица под утицајем пројектних активности ће добити надокнаду за своје губитке по вредности замене и пружиће им се додатна помоћ која је адекватна утицају и прилагођена њиховим индивидуалним потребама, ради обнављања животних услова до нивоа који је најмање једнак оном који су имали пре расељавања.
- Усвајање и примена посебних мера како би се спречило да угрожене и осетљиве групе/појединци буду несразмерно погођени неповољним утицајима Пројекта.
- Поред обавезног укључивања заинтересованих страна и јавних консултација, ЈИП ће одржавати отворене канале за дијалог са заинтересованим странама, лицима и заједницама погођеним утицајем, током трајања под-пројекта.
- ЈИП ће пратити и оцењивати имплементацију ПР и исходе, а све мере ће бити демонстриране и документоване на начин који је прихватљив за Светску банку, и биће евидентирани у интерном периодичном (месечном или тромесечном) извештају који захтева финансијска институција.

3.2 Очекивани утицаји расељавања

Како подпројекти још нису развијени, степен, обим и врста утицаја расељавања још увек нису процењени. Када буду познати подпројекти, биће предмет скрининга и социјалне анализе како би се утврдили и проценили потенцијални социјални ризици и утицаји предложених подпројекта. Ови процеси и њихови резултати, који укључују мере ублажавања штетних ефеката, биће документовани као део пакета Пројекта/Подпројекта, као што је описано у Поглављу 4.1 овог ОПР.

3.3 Датум пресека

Како би се спречиле спекулације о земљишту и имовини, прилив и задирање у пројектно подручје, утврдиће се крајњи датум за стицање права на накнаду. То ће одговарати датуму када се захтев за утврђивање јавног интереса за експропријацију подноси надлежном органу.

Обавештење да је такав захтев поднет, као и обавештењем о мораторијуму, биће јавно објављено коришћењем:

- Интернет странице ЈЕдинце за имплементацију пројекта (<http://www.mgsi.gov.rs>)

- Интернет странице Тима за имплементацију у Инфраструктури железница Србије, (<https://infra.rs/>)
- Интернет странице Тима за имплементацију у „Србија Воз“ <https://www.srbvoz.rs/>
 - Интернет странице Тима за имплементацију у „Србија Карго“ <http://portal.srbcargo.rs/kargoportal/>
 - Интернет страница и огласних табли локалних општина, и
 - путем најаве у штампаним медијима.

Сва питања или захтеви за појашњењем о ефектима и последицама пресечног датума могу се упутити жалбеном механизму за пројекат одређеним каналима како је предвиђено у поглављу 6.

Лица која се затекну које задрже пројектно подручје након пресечног датума немају право на накнаду или било који други облик помоћи у пресељењу.

3.4 Критеријуми подобности за остваривање права

Лице које стиче право на накнаду је свако оно лице које докаже постојање правног основ за исплату трошкова накнаде. Утврђивање критеријума за остваривање права ће бити реализовано на основу пописа сопственика и имовине под утицајем Пројекта, у циљу омогућавања потпуне накнаде у складу са матрицом за остваривање права. Сва лица под утицајем пројектних активности идентификована пре датума пресека, имаће право на накнаду у складу са принципима компензације које прописује закон, овај РПФ и ЕСС5, при чему ће строжији захтеви преовладати (који су повољнији за лица под утицајем пројектних активности).

Појам лица под утицајем пројектних активности је дефинисан на такав начин да укључи следеће категорије:

- Лица под утицајем пројектних активности са законским правом власништва, која су изгубила целокупно или део земљишта;
- Лица под утицајем пројектних активности са законским правом власништва, која поседују непокретну имовину изграђену са, или без грађевинских дозвола на земљишту које је предмет експропријације;
- Лица под утицајем пројектних активности, која су законити власници предузећа која су погођена губитком целокупног, или дела земљишта на коме се предузећа налазе.
- Лица под утицајем пројектних активности која су законити власници сточарских објеката или погона за прераду пољопривредних производа погођених губитком целокупног, или дела земљишта на коме се предметни објекти налазе;
- Лица под утицајем пројектних активности која имају законско право закупа приватног, или јавног земљишта;
- Лица под утицајем пројектних активности са законским правом власништва над земљиштем које ће бити предмет привременог заузећа у току извођења грађевинских радова;
- Лица под утицајем пројектних активности без законског права власништва над пољопривредним земљиштем, односно земљиштем на коме се налази предузеће, али чији извор егзистенције директно зависи од погођеног земљишта или предузећа (на пр.

они који раде на угроженом пољопривредном земљишту, односно који раде у предузећима која се налазе на угроженој локацији);

- Лица под утицајем пројектних активности која немају законско право власништва или коришћења, али који су успоставили корисничко право над јавним или приватним земљиштем путем улагања у непокретну имовину, засаде, шуме, дрвеће, стабла воћа која дају плодове, винограде, укључујући време неопходно за њихово подизање; и
- Лица која немају формално-правно власништво или законско право својине на предметно земљиште које су заузели пре датума пресека; и
- Сви јавни објекти у оквиру локалне заједнице који су захваћени пројектом ће такође бити реконструисани, или ће заједници бити обезбеђена помоћ због губитка приступа тим заједничким објектима.

3.5 Матрица права

Права по основу релевантних категорија утицаја, као и категорија лица под утицајем пројектних активности која се квалификују за остваривање ових права, биће примењена у складу са матрицом за остваривање права која је усвојена овим РПФ. Као опште правило, у случају:

- Када људи који живе у подручју које је обухваћено Пројектом морају да се преселе на другу локацију биће им понуђено да се одреде за неко од изводљивих решења у погледу расељавања, укључујући одговарајући стамбени простор у замену, или новчану надокнаду у вредности замене и биће им обезбеђена помоћ приликом пресељења у складу са потребама појединих група расељених лица, посебно водећи рачуна о њиховој изгубљеној имовини;
- Особама чије су пословне активности измештене, а чији су извори прихода и примања претрпели штетне последице, обезбедити прилику да побољшају, или макар поврате исти ниво прихода, обим производње и животни стандард.

Преглед свих права, критеријума које је потребно испунити за остваривање права на накнаду и методе за процену права на накнаду по основу расељавања у склопу овог РПФ налази се у матрици за остваривање права (Табела 2).

Табела 2 - Матрица за остваривање права

Врста губитка	Лице са правима	Политика накнаде
Економско измештање		
Земљиште		
Пољопривредно земљиште без обзира да ли се ради о потпуном или непотпуном расељавању	Особе које имају или полажу законска права на земљиште која су призната, или их је могуће признати у складу са домаћим прописима	Земљиште у замену исте или веће вредности у непосредној близини или околини експроприсаног земљишта са свим трошковима расељавања и административним таксама које су потребне за пренос права власништва, ако их има; или, Новчана накнада према вредности замене + Додатак и подршка у прелазном периоду привикавања, ако је потребно.
	Закупци са важећим правом који обрађују пољопривредно земљиште у складу са уговором	Накнада за сва побољшања на земљишту (попут система за наводњавања). Надокнада ће се исплатити по заменским трошковима. + Трошкове пресељења и поновног постављања постројења, машина и друге опреме + Транзициона накнада за период проналажење алтернативног земљишта која је једнака износу 3 минималне зараде на републичком нивоу. + Нето губитак прихода током прелазног периода (одређен у периоду пописа) + Додатак и подршка у прелазном периоду, ако је потребно.

Врста губитка	Лице са правима	Политика накнаде
	Лица која немају формална законска права власништва над земљиштем (али средства за живот обезбеђују коришћењем пољопривредног земљишта)	Лица под утицајем пројектних активности без формалних законских права која су била поседу обрађеног земљишта на датум пресека неће добити накнаду земљишта, али имају права на накнаду за сва улагања на земљишту по вредности замене, и биће им понуђено на коришћење друго земљиште у сигуран закуп државног земљишта на дужи период кор ишћења; или надокнаду трошкова за проналажење одрживе алтернативне локације, + Трошкове пресељења и поновног постављања постројења, машина и друге опреме + Нето губитак прихода током прелазног периода (одређен у периоду пописа) + Додатак и подршка у прелазном периоду привикавања, ако је потребно.

Врста губитка	Лице са правима	Политика накнаде
Грађевинско земљиште које се користи за пословне активности без обзира да ли се ради о потпуном или непотпуном расељавању	Власници који имају формална законска права власништва, укључујући оне који полажу права која су призната законом, или корисници грађевинског земљишта које је јавно или у државном власништву и власници национализоване имовине	Новчана накнада према вредности замене, или; По захтеву власника имовине, уколико су испуњени законски услови, земљиште у замену исте или веће вредности у непосредној близини или околини експроприсаног земљишта са свим трошковима расељавања и административним таксама које су потребне за пренос права власништва, ако их има. + Накнада за сва извршена улагања у земљиште. Надокнада се исплаћује по вредности замене + Трошкове пресељења и поновног постављања постројења, машина и друге опреме + Нето губитак прихода током прелазног периода (одређен у периоду пописа) + Додатак и подршка у прелазном периоду привикавања, ако је потребно.
	Закупац са важећим правом на основу уговора о закупу	Накнада за сва извршена улагања у земљиште Накнада се исплаћује по вредности замене + Трошкове пресељења и поновног постављања постројења, машина и друге опреме + Нето губитак прихода током прелазног периода (одређен у периоду пописа) + Земљиште у замену за закуп, ако је закупљено земљиште било државно, Транзициона накнада за период проналажење алтернативног земљишта која је једнака износу 3 минималне зараде на републичком нивоу + Накнада свих унапред плаћених закупнина које нису искоришћене

Врста губитка	Лице са правима	Политика накнаде
	Лица под утицајем пројектних активности која немају формална законска права власништва	Лица под утицајем пројектних активности без формалних законских права која су била поседу земљишта на датум пресека неће добити накнаду за земљиште, али имају права на накнаду за сва улагања на земљишту по вредности замене.
Земљиште које постане неупотребљиво - грађевинско или пољопривредно	Власници који имају формална законска права власништва или корисници грађевинског земљишта које је јавно или у државном власништву	У случају да преостало земљиште постане неупотребљиво, оно може бити предмет експропријације на захтев лица које је под утицајем пројектних активности са исплатом накнаде која је у складу са врстом имовине по матрици. Економска исплативост пресоталог дела ће се утврђивати од случаја до случаја од стране независног вештака и узеће у обзир економске индикаторе као и могућност приступа имовини и питања безбедности.
ЗАСАДИ И ОБЈЕКТИ НА ПОЉОПРИВРЕДНОМ ЗЕМЉИШТУ АЛИ НЕ СТАМБЕНИ		
Губитак годишњег приноса, који није могао бити убран пре уласка у посед	Власници засада без обзира на правни основ и врсту права над земљиштем	Новчана накнада у висини заменске вредности. Утицај на једногодишње усеве ће бити избегнут прилагођавањем времена почетка радова.
Губитак вишегодишњих биљака и шуме (воћњаци, виногради и расадници)	Власници биљака без обзира на правни основ и врсту права над земљиштем под условом да је сносио	Право да се плодови или дрвени материјал унеру односно уклоне + Новчана накнада у вредности замене на основу врсте, старости и производне вредности, укључујући вредност времена потребног за производњу таквих усева и

Врста губитка	Лице са правима	Политика накнаде
	трошкове садње	изгубљени нето приход, као и трошкове евентуалног улагања (рад и радна снага), за садњу нових винограда, воћњака или сличног, до тренутка пуног плодотворног потенцијала.
Губитак младих вишегодишњих биљака – виногради и воћњаци (који још нису почели да доносе плодове)		Новчана накнада довољна за успостављање новог винограда или воћњака (рад, саднице), укључујући вредност времена потребног да се репродукује нови виноград или воћњак и нето губитак прихода.
Дрвна маса (зрела или скоро зрела)		Накнада по принципу замене по тржишној вредности „дрвета на пања“.
Шума без зреле дрвне масе		Новчана накнада за улагање у садњу нове шуме, укључујући и вредност времена потребног за репродукцију нове шуме и нето губитак прихода.
Расадник који не доноси плодове		Новчана надокнада довољна за успостављање расадника и другог репродуктивног материјала).
Објекти који служе за смештај и узгој стоке (штале, стаје итд.)	Власници објеката за држање и узгој стоке	Новчана накнада према вредности замене, или; По захтеву власника имовине, уколико су испуњени законски услови, одговарајућа замена имовине + трошкови расељавања и административне таксе за пренос права власништва, ако их има; + Транзициона накнада за период проналажење алтернативног земљишта која је

Врста губитка	Лице са правима	Политика накнаде
		једнака износу 3 минималне зараде на републичком нивоу + Нето губитак прихода током прелазног периода (према износу прихода на дан пописа) + Додатак и подршка у прелазном периоду привикавања, ако је потребно
Утицај на запослене у пољопривреди или прерађиваче	Радници, запослени	У случају губитка месечних примања, накнада једнака износу 3 минималне зараде на републичком нивоу. + Обука за алтернативне послове ако је могуће и ако је потребно; + Приоритет у запошљавању на Пројекту, ако је могуће и на бази од случаја до случаја (у складу са анализом социјалних питања обрађеном у акционом плану расељавања)
ПОСЛОВНИ ГУБИЦИ (али не пољопривредни)		

Врста губитка	Лице са правима	Политика накнаде
Пословни објекти (радње, канцеларије) итд.	Власници који имају формална законска права власништва (укључујући оне који полажу права која су призната законом)	Новчана надокнада према вредности замене, укључујући порезе + Трошкове пресељења и поновног постављања постројења, машина и друге опреме + накнада једнака износу 3 минималне зараде на републичком нивоу као подршка током проналажења алтернативне локације . + Нето губитак прихода током прелазног периода (према износу прихода на дан пописа)
	Закупци са правом закупа који користе објекте у складу са уговором	Накнада за сва побољшања на објектима (као што су реконструкција, реновирање, итд.). Накнада ће бити исплаћена према вредности замене. + Трошкове пресељења и поновног постављања постројења, машина и друге опреме + акнада једнака износу 3 минималне зараде на републичком нивоу као подршка током проналажења алтернативне локације . + Заменски простор за закуп, уколико је простор закупљен од државе, или + Нето губитак прихода током прелазног периода (према износу прихода на дан пописа)

Врста губитка	Лице са правима	Политика накнаде
	Лица под утицајем пројектних активности, власници који немају формална законска права (зграде саграђене без грађевинске дозволе на сопственом или туђем земљишту - обично на земљишту у државном власништву)	Новчана надокнада према вредности замене, укључујући порезе + Трошкове пресељења и поновног постављања постројења, машина и друге опреме + накнада једнака износу 3 минималне зараде на републичком нивоу као подршка током проналажења алтернативне локације . + Нето губитак прихода током прелазног периода (према износу прихода на дан пописа)
Губитак непољопривредног посла	Власници пословних активности, укључујући власнике нерегистрованих послова под условом да се не ради о делатности која је забрањена или у супротности са законом	Трошкове пресељења и поновног постављања постројења, машина и друге опреме + накнада једнака износу 3 минималне зараде на републичком нивоу као подршка током проналажења алтернативне локације . + Нето губитак прихода током прелазног периода (према износу прихода на дан пописа) + Одговарајући ниво подршке за побољшање вештина ако је то потребно за обављање извора прихода (средстава за живот).

Врста губитка	Лице са правима	Политика накнаде
Губитак непољопривредног посла	Радници, запослени	Уколико дође до раскида или прекида радног односа услед експропријације једнохратна накнада у износу од 3 месечне зараде биће исплаћена према вредности пријављених прихода од зараде, + Обука за алтернативне послове ако је могуће. + Приоритет у запошљавању на пројекту, ако је могуће и на бази од случаја до случаја (у складу са анализом социјалних питања обрађеном у РП)
Стамбени објекти (куће станова) који служе као извор прихода за живот	Власници имовине	Новчана надокнада за изградњу у пуној вредности замене + Накнада трошкова пресељења (додатак за пресељење) и једнократни новчани додатак за прелазни период привикавања, уколико је закуп био једини извор прихода.
ФИЗИЧКО РАСЕЉАВАЊЕ		
Стамбени објекти (куће, станова итд.)	Власници који имају формална законска права власништва (укључујући оне који полажу права која су призната законом)	Новчана накнада по замени или; замена имовине једнаке или веће вредности, у непосредној близини или у околини експроприсане имовине, заједно са свим трошковима пресељења и административним таксама потребним за пренос права власништва, ако их има; + Исплата трошкова пресељења (додатак за селидбу) и накнада за остале трошкове током пресељења, тј. Прелазна подршка једнака тромесечној минималној заради на нивоу државе (прелазна накнада
	Власници који немају	

Врста губитка	Лице са правима	Политика накнаде
	формална законска права - зграде подигнуте на сопственом земљишту без одобрења за изградњу, подобне за легализацију	
	Власници који немају формална законска права - зграде подигнуте на сопственом земљишту без одобрења за изградњу, које нису подобне за легализацију	Новчана накнада за зграду у вредности замене. + Могућност избора између одговарајућих стамбених решења уз сигурност поседа (ако немају сопствени стамбени простор) + Накнада за трошкове пресељења (додатак за селидбу) и накнада за остале трошкове током током селидбе и + Прелазна подршка једнака тромесечној минималној заради на нивоу државе (прелазна накнада
	Закупци објеката	Плаћање трошкова пресељења (додатак за пресељење) и накнада за друге трошкове проузроковане пресељењем и једнака тромесечној минималној заради

Врста губитка	Лице са правима	Политика накнаде
		на републичком нивоу
	Закупци или носиоци станарског права на стан у државном власништву	Закуп или станарско право исте врсте на еквивалентној имовини у друштвеној или државној својини у близини расељене имовине. Уколико државни или друштвени стан у замену није доступан у близини, лицу под утицајем пројектних активности ће бити понуђен државни или друштвени стан на већој удаљености од подручја експроприсаног стана, + Накнада за трошкове пресељења (додатак за селидбу) и накнада за остале трошкове током селидбе и једнократни новчани додатак за прелазни период навикавања, процењени на основу потенцијалних додатних трошкова, као што су повећани трошкови превоза до посла. + Помоћ за прелазни период прилагођена потребама сваке групе расељених лица.
Зграде које постану неупотребљиве	Власник зграде	У случају да преостали део зграде након експропријације постане неупотребљив или постоји физичка препрека за коришћење, остали део зграде може бити предмет експропријације на захтев лица под утицајем пројектних активности. Накнада је обезбеђена на начин прописан за ту врсту објекта у складу са овом матрицом.
Остали случајеви расељавања		
Зграде у јавној или државној својини, или делови зграда	Неформални корисници, бесправно усељени	Могућност избора између одговарајућих стамбених решења уз сигурност поседа (ако немају сопствени стамбени простор) + Накнада за трошкове пресељења (додатак за селидбу) и накнада за остале трошкове током селидбе и једнократни новчани додатак за прелазни период навикавања

Врста губитка	Лице са правима	Политика накнаде
		+ Помоћ за прелазни период прилагођена потребама сваке групе расељених лица.
Губитак приступа уобичајеним ресурсима или зградама	Заједнице, предузећа, физичка лица, домаћинства	Замена јавног власништва или погодности (путеви и слично). Приступ једнаким погодностима и услугама. Мере које ће омогућити континуиран приступ погођеним ресурсима или приступ алтернативним ресурсима са једнаким потенцијалом за обезбеђивање средстава за живот и који су једнако доступни. Уколико су погођени ресурси у колективном власништву, помоћ и накнаде услед ограничења приступа коришћењу природних ресурса могу бити колективне природе
Утицај због привременог заузећа и штета која се тим заузећем нанесе	Власници имовине (укључујући власнике који полажу права која су призната законом)	Тржишна цена закупа током заузећа. Земљиште мора бити враћено у првобитно стање. Насуту земљу којом је побољшан квалитет не треба уклонити, осим ако није другачије договорено са власником. + Трошкови у вредности замене у складу са овом матрицом за погођене усеве, воћњаке, расаднике, итд. + Накнада за сву штету на имовини процењену по вредности замене.
Успостављено право службености (нпр. Пролаза преко непокретности)	Власници имовине (укључујући власнике који полажу права која су призната законом)	Накнада за смањивање тржишне вредности земљишта или некретнине услед службености + Новчана накнада према вредности замене у складу са овом матрицом за погођене заседе, воћњаке, расаде, и сл. + Накнада за трајни губитак прихода по основу службености процењене по вредности замене

Врста губитка	Лице са правима	Политика накнаде
Утицај на осетљиве групе	Осетљива лица под утицајем пројектних активности: која су испод линије сиромаштва у складу са националним законима, домаћинства која воде жене, самохрани родитељи, старија лица, лица са инвалидитетом или лица са дугогодишњим здравственим проблемима.	Поврх свих правила која су дефинисана у овој матрици, угроженим лицима под утицајем пројектних активности ће бити обезбеђена додатна помоћ укључујући и правну помоћ током физичког пресељења. Било каква додатна помоћ потребна за било које погођена угрожена домаћинства ће бити одређена на бази од случаја до случаја током социо-економског анкетања. Овим лицима се даје право првенства приликом запошљавања на пројекту уколико је то могуће.
Недефинисани губици	Власник или они који трпе губитак	Било који сада непредвиђен утицај ће бити ублажен у складу са принципима и циљевима овог РПФ-а

4. Инструменти за расељавање

4.1 Анализа социјалних питања за под-пројекте који укључују откуп земљишта, ограничења у коришћењу земљишта и утицаје невољног расељавања

ЈИП ће добити прелиминарне информације од локалних општина када буду познате локације предложених потпројеката. Потребне информације укључују опис природе, обима и локације предложеног потпројекта, заједно са мапама локација и свим осталим детаљима који могу бити потребни. Коришћењем контролне листе за пресељење за пресељење из Анекса 2 овог РПФ-а, ЈИП на лицу места проверава информације пружене у сарадњи са локалним властима, како би потврдио да ли пројекат има потенцијалне негативне утицаје принудног расељавања.

Скрининг активности ће спроводити Специјалиста са друштвена питања коју ће бити ангажован од стране ЈИП-а. Извештај о скринингу ће бити одобрен од стране старешине ЈИП-а и достављен Севтској банци.

Скрининг ће се ослањати на следеће критеријуме и имаће за циљ да верно идентификује да ли ће предложени подпројекти имати негативан утицај на:

- Губитак смештаја, физичко измештање;
- Имовину или ресурсе, или приступ имовини или ресурсима;
- Губитак извора прихода или других извора егзистенције;
 - Земљиште које је предмет откупа;
- Измештање пословних активности (трајних и привремених);
- Приступ образовним и здравственим услугама заједнице;
 - Губитак заједничких ресурса заједнице,
 - Осетљиви појединци и домаћинства.

Анализом социјалних питања ће се идентификовати лица која имају формална законска права власништва над земљиштем и имовином (укључујући обичајна и традиционална права призната домаћим законима). Анализом ће се такође идентификовати лица која немају формална права над земљиштем укључујући оне који полажу права која су призната законом. Анализа се неће ослањати на коришћење и обраду секундарних података који су лако доступни без провере веродостојности, поузданости и тачности секундарних података о социјалним питањима. У случајевима када након спроведене провере (анкетирања) није могуће донети коначне одлуке, биће учињени додатни напори за проверу информација применом адекватне методологије, као што су интервјуи, фокус групе и слично. Ако анализа покаже да је земљиште које је под утицајем под-пројекта изложено горе наведеним утицајима, припремиће се ПР и други инструменти расељавања у складу са принципима и смерницама овог РПФ.

Ограничења узрокована КОВИД-19. Будући да тренутна епидемиолошка ситуација може направити непредвиђени заокрет. У зависности од озбиљности нефармацеутских мера које буду

наложене од стране јавних власти и Владе анализа ће бити прилагођена прихватљивим телефонским анкетама, попису становништва и анкетама спроведеним преко одговарајуће обучених локалних представника који ће добити одговарајућу обуку од ЈИП-а Специјалиста са друштвена питања . У сваком случају, Пројекат ће следити релевантне националне и препоруке Светске здравствене организације као и технички водич Светске банкеЧ Јавен консултације и укључење заинтересованих страна у пројектима подржаваним од Светске банке када постоје ограничења у спровођењу јавних састанака¹¹

4.2 План расељавања (ПР)

4.2.1 Обавезни садржај ПР

Обим и ниво детаља локацијски специфичног ПР ће варирати у зависности од обима расељавања и сложености мера потребних за ублажавање негативних утицаја под-пројекта. Сваки појединачни ПР ослањаће се на ажуриране податке и веродостојне информације о (а) предложеном под-пројекту и потенцијалним утицајима на лица и групе на које утиче пројекат, (б) одговарајућим и изводљивим мерама за ублажавање утицаја, и (ц) правним и институционалним аранжманима потребним за ефикасну примену мера за ублажавање.

У складу са ЕСС5, ПР ће садржати најмање следеће информације:

- Опис пројекта: општи опис Пројекта и његов обухват;
- Идентификација потенцијалних утицаја: активности које воде ка расељавању, обим и размере откупа земљишта и утицаји на земљиште и имовину, ограничења у коришћењу земљишта, алтернативна пројектна решења како би се расељавање избегло или смањило на најмању могућу меру, механизми за смањивање невољног расељавања током имплементације пројекта, итд;
 - Циљеви: основни циљеви програма расељавања;
 - Анкетирање за попис и анализу социјалних питања;
- Правни оквир: поступак експропријације земљишта и ограничења у коришћењу земљишта, природа и врсте накнаде (у погледу методологије за процену вредности имовине и рокова за плаћање накнаде), важећи правни и административни поступци, укључујући опис правних лекова доступних лицима под утицајем пројекта, формални судски поступци, закони и прописи које спроводе институције одговорне за имплементацију активности расељавања, разлике, ако постоје, између националног закона и праксе у односу на ЕСС5 и механизми за превазилажење тих разлика;
- Институционални оквир: институције одговорне за имплементацију активности расељавања, процена капацитета и предлози за развој капацитета институција одговорних за имплементацију активности расељавања, итд;
- Подобност: дефинисање лица под утицајем пројекта и критеријума подобности за остваривање права на накнаду и друге врсте помоћи за пресељење, укључујући датуме пресека;

11

<https://worldbankgroup.sharepoint.com/sites/wbunits/opcs/Knowledge%20Base/Public%20Consultations%20in%20WB%20Operations.pdf>

- Процена губитака и накнада: методологија за процену вредности изгубљене имовине ради утврђивања трошкова замене; предложене врсте и нивои накнаде и додатних мера које су довољне да у потпуности замене изгубљену имовину, у складу са националним законом;
- Учешће заједнице: укључивање лица под утицајем пројектних активности и локалне заједнице, када је то релевантно, стратегија за консултовање и укључивање погођених лица у креирање и имплементацију активности расељавања, сажетак њихових ставова и начин на који су ставови узети у обзир, понуђене алтернативе и опције које су одабрала погођена лица, институционализовани аранжмани преко којих погођена лица могу да искажу своје бриге надлежнима у Пројекту, као и мере за адекватну заступљеност осетљивих група;
- План реализације: предвиђени датуми за расељавање и процена датума када ће почети и завршити се имплементација свих активности из плана расељавања;
 - Трошкови и буџет: приказ процене трошкова по категоријама за све активности расељавања;
 - Жалбени механизам: приступачне и доступне процедуре под-пројеката за решавање притужби трећих страна који произилазе из измештања или расељавања;
 - Мониторинг и евалуација: аранжмани које ће агенција за имплементацију користити за праћење активности расељавања и измештања, укључујући: аранжмане који се односе на коришћење трећих лица за потребе допуњавања инфомација мониторинга, показатеље учинака који ће мерити инпуте, излазне резултате и исходе активности расељавања, и укључивање лица под утицајем пројектних активности у процес мониторинга, итд;
 - Адаптивне праксе управљања: одредбе за усклађивање поступка расељавања са променљивим условима и резултатима Пројекта, или непредвиђеним препрекама за постизање задовољавајућих резултата;

У случајевим који укључују физичко измештање људи (или пословних активности), планови расељавања захтевају додатне информације и елементе планирања. Додатни елементи могу бити:

- Подршка у прелазном периоду: облици помоћи током пресељења чланова домаћинства и њихове имовине у прелазном периоду;
 - Избор локације, припрему локације и пресељење: у случајевима када је потребно извршити припрему локације за пресељење, опис активности за припрему алтернативне локације, техничке, институционалне, социјалне и законске аранжмане, итд;
 - Становање, инфраструктура и социјалне услуге: планови за обезбеђивање или финансирање смештаја, инфраструктуре (водоснабдевање, прилазни путеви) и социјалних услуга (образовне и здравствене услуге);
- Заштита животне средине и управљање локацијама које су планиране за расељавање;
- Консултације у вези са аранжманима за расељавање: процес консултација са лицима под утицајем Пројекта о алтернативама које њима највише одговарају и облицима накнаде и помоћи у прелазном периоду које ће изабрати, итд;
- Интегрисање са становништвом на новој локацији: мере за ублажавање утицаја расељавања на становништво које живи на локацијама планираним за расељавање;

У случајевима када откуп или ограничења у коришћењу или приступу земљишту или природним ресурсима могу изазвати значајна економска измештања, ПР или посебан план за успостављање услова живота ће садржати аранжмане који физички измештеним лицима омогућавају довољно опција да побољшају, или макар поврате услове живота. У њих спадају:

- Директна замена за земљиште: за домаћинства која зарађују за живот од пољопривреде, ПР предвиђа могућност надокнаде у виду дугог земљишта једнаке или веће вредности, кад год је то изводљиво, или наводи разлоге због којих земљиште једнаке или веће вредности није доступно, итд;
- Губитак приступа имовини или ресурсима: ПР описује могућности надокнаде за губитак или пружање алтернативних метода или модалитета за накнаду;
- Алтернативне методе подршке: ПР описује изводљиве аранжмане за запошљавање или покретање пословних активности, укључујући одговарајућу додатну помоћ, обуку за развој вештина, приступ кредитима, лиценцама или дозволама, или специјализованој опреми. Узимајући у обзир да жене, мањине и осетљиве групе могу бити у неповољнијем положају, код планирања животних услова за њих ће бити обезбеђена посебна помоћ;
- Разматрање развојних могућности: ПР идентификује и процењује изводљиве алтернативе које ће лицима обухваћеним расељавањем обезбедити прилику да побољшају животне услове услед измештања пословних активности. То могу бити на пример преференцијалне могућности за запошљавање, подршка за развој специјализованих производа или тржишта, преференцијални третман у погледу намене земљишта и трговинских аранжмана;
- Подршка у прелазном периоду: помоћ која ће бити пружена лицима чији су услови живота угрожени имплементацијом пројектних активности у прелазном периоду.
- Предвиђени обим активности откупа земљишта је мали, али у случају да откуп земљишта или ограничења у коришћењу или приступу земљишту или природним ресурсима треба да доведу до значајног економског расељавања, аранжмани који расељеним лицима пружају довољно могућности да се побољшају или бар обнове, њихова средства за живот су такође укључена у РАП или у засебни план побољшања средстава за живот.
Ови укључују:
- Директна замена земљишта: за ПАП засноване на пољопривреди, РАП пружа могућност добијања заменског земљишта еквивалентне производне вредности или показује да недовољно земље еквивалентне вредности није доступно, итд.;
- Губитак приступа земљишту или ресурсима: описује средства за добијање замјена или алтернативних ресурса, или на други начин пружа подршку за алтернативни начин живота;
- Подршка алтернативним средствима за живот: описује изводљиве аранжмане за запошљавање или оснивање предузећа, укључујући пружање одговарајуће додатне помоћи, укључујући обуку вештина, кредит, лиценце или дозволе или специјализовану опрему. Као што је оправдано, планирање егзистенције пружа посебну помоћ женама, мањинама или осетљивим групама које могу бити у неповољном положају у обезбеђивању алтернативног начина живота;

- Разматрање могућности економског развоја: идентификује и процењује све изводљиве могућности за промоцију побољшања средстава за живот као резултат процеса пресељења. То може укључивати, на пример, преференцијалне аранжмане за запошљавање пројеката, подршку развоју специјализованих производа или тржишта, преференцијалне комерцијалне аранжмане за зонирање и трговину итд .;
- Прелазна подршка: означава подршку у прелазном периоду лица који ће искусити прекид у извору прихода.

4.2.2 Поступак израде и одобравања ПР

Активности на изради специфичних ПР биће објављене на начин да омогућавају значајно учествовање лица под утицајем пројектних активности. То подразумева фазу прелиминарне припреме, објављивање информација о попису становништва, објављивање резултата пописа у исто време поштујући приватност личних података, објављивање анализе социјалних питања, као и нацрта ПР. Сврха јавног објављивања и дискусија је обезбеђивање конструктивног учешћа лица под утицајем пројектних активности у процесу израде, примене и мониторинга инструмената за расељавање.

Као што је већ поменуто, попис и анализа социјалних питања спадају у обавезне елементе ПР. Сврха пописа на нивоу домаћинства је да идентификује и евидентира број лица под утицајем пројектних активности и њихову имовину, укључујући следеће:

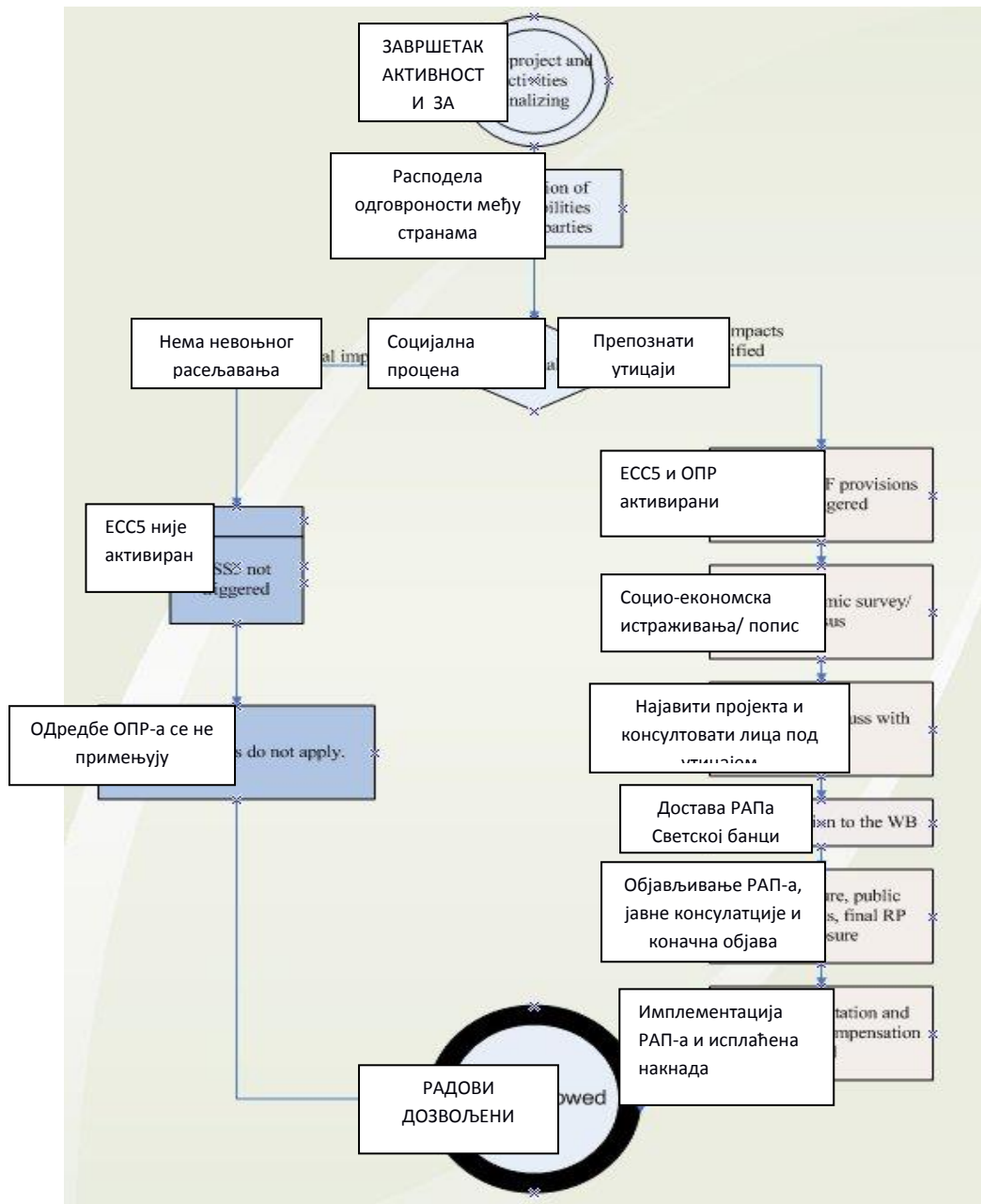
- Основне карактеристике расељених домаћинства, укључујући систем производње, рада и организације унутар домаћинства;
- Информације о изворима прихода лица под утицајем пројектних активности (укључујући, уколико је од значаја, ниво производње и прихода од законитих и незаконитих економских делатности) и животним условима (укључујући и здравствено стање) расељених домаћинства;
- Информације о осетљивим групама или појединцима за које ће можда бити потребно да се донесу посебне мере;
- Јавну или комуналну инфраструктуру, објекте или услуге које могу бити погођене пројектом;
 - Основа за развој и утврђивање буџета за програм расељавања;
- Информације у вези са дефинисањем датума пресека (крајњег рока) који ће омогућити јасноћу у погледу квалификованости за накнаду и помоћ; и
 - Основне услове за потребе мониторинга и евалуације.

Светска банка може утврдити да постоји потреба за додатним студијама како би се допунили подаци добијени на основу пописа, о следећим темама:

- Закуп земљишта и пренос права, укључујући списак заједничких природних ресурса и добара који људима служе као извор прихода за живот и издржавање, итд;
- Утицај пројекта на обрасце социјалне интеракције у заједницама обухваћеним пројектом, укључујући социјалне мреже и системе социјалне подршке; и
- Социјалне карактеристике културног наслеђа заједница обухваћених пројектом, укључујући опис формалних и неформалних институција надлежних за заштиту

културног наслеђа (нпр. организације локалне заједнице, групе за очување обичаја, невладине организације) које могу бити релевантне за стратегију консултација са локалним становништвом и пројектовање и имплементацију активности расељавања. Образац анкете за анализу социјалних питања дат је у Анексу 2 овог документа.

Први нацрт ПР подноси се Светској банци на преглед и одобравање. Након одобравања, биће и објављен (на енглеском и српском језику) од стране ЈИП у локалним листовима у заједницама погођеним Пројектом, као и на интернет порталу ЈИП, након чега следе јавне консултације са локалним заједницама и заинтересованим странама. ЈИП ће такође јавно објавити сажете информације садржане у ПР како би лица под утицајем пројектних активности могла да разумеју поступак накнаде и била упозната с тим шта могу да очекују у различитим етапама пројекта (на пример, када ће им бити дата понуда, колико времена ће имати на располагању да одговоре на понуду, жалбени поступак, покретање судског поступка ако изостане договор). Исход јавних консултација ће бити документован и достављен Светској банци заједно са финалним документом ПР доставља Светској банци на коначну сагласност. Коначни РП поново ће бити откривен у областима доступним погођеним људима, објављени у локалним новинама у заједници / заједницама погођеним релевантним потпројектом и на интернет порталу ЈИП, и биће доступни током животног циклуса подпројекта, Имплементација РП и процес пресељења.

Слика 1 – Кораци у припреми ПР

4.2.3 Имплементација ПР

Никакво физичко и / или економско расељавање за било који дати под-пројекат неће се десити све док РП за поједине локације не буду финализовани и одобрени од стране Банке.

4.3 Ревизија расељавања

Одредбе ЕСС 5 примењују се на трајно или привремено физичко и економско расељавање предузето пре или паралелно са спровођењем пројекта, али у ишчекивању или у припреми за

пројекат. Ако се такви случајеви идентификују кроз социјалну анализу подпројеката, специјалиста за Социјална питања у ЈИП-а извршиће ревизију како би: (а) документовао и проценио адекватност мера ублажавања примењених у светлу ЕСС5; (б) проценио усклађеност са националним законодавством; (ц) идентификовао недостатке у достизању захтева ЕСС5 и овог РПФ-а; (д) идентификовао све жалбе, притужбе или друга нерешена питања; и (е) утврдио мере за отклањање утврђених празнина и решавање жалби. Ова анализа предузима се у временском оквиру који узима у обзир контекст пројекта и значај претходног пресељења. Можда неће бити могуће ретроактивно задовољити одређене аспекте ЕСС5, као што су консултације и обелодањивање. Ревизија може обухватати преглед релевантних докумената, теренске посете, интервјуе и консултације одржане са погођеним особама и другим кључним заинтересованим странама. Одобравање таквог извештаја од стране Светске банке као о примена свих мера за отклањање недоследности предуслов су за почетак под-пројеката у таквим случајевима.

5. Консултације и објављивање

5.1 Јавне консултације

ЈИП ће успоставити континуирану везу са погођеним заједницама које су захваћене пројектом у што ранијој фази процеса планирања под-пројекта и током читавог његовог трајања.

Укључивањем тих заједница ће се осигурати смислене консултације са њима како би им се омогућило разумевање природе и трајања утицаја, информисано учешће у решавању питања која их се директно тичу, предлагању мера за ублажавање последица, заједничком искоришћавању пројектних погодности и прилика, као и решавању питања везаних за спровођење пројекта. Могу се одржавати појединачни састанци са лицима под утицајем пројектних активности који се тичу посебних случајева. Ови састанци такође могу бити организовани по потреби на захтев лица под утицајем пројектних активности. Сви документи припремљени у вези са имплементацијом овог РПФ и сви будући ПР за под-пројекте биће објављени на српском и енглеском језику и доступни на јавни увид најкасније до 5 дана пре одржавања јавних консултација, а довољно времена мора се оставити за подношење примедби након јавних консултација. Све јавне консултације биће објављене путем локалних новина и медија као и на интернет порталу ЈИП. Информације о Пројекту, као и информације о жалбеном механизму биће доступне на српском и енглеском језику.

5.1.1. Јавне консултације поводом овог РПФ

Након одобравања РПФ од стране Светске банке, биће организоване јавне консултације о РПФ (могу се одржати у исто време када и јавне консултације за одобрене нацрте пројектне документације). РПФ документ ће бити објављен (на званичном сајту Пројекта и ЈИП) и доступан на јавни увид најкасније до 10 дана пре јавних консултација, а довољно времена мора се оставити за подношење примедби и питања. Позив за јавне консултације биће упућен свим релевантним институцијама и објављен у националним и локалним листовима заједница за које се зна да ће бити или да могу бити под утицајем Пројекта. Јавне консултације ће бити објављене и у другим медијима који су расположиви (веб сајт, друштвене мреже, ТВ канали и радио станице) истовремено са објавом документа.

Листа позваних институција и њихових представника:

- Државне институције
- Представници локалне заједнице за које је познато да ће утицати на пројекат (нпр. Богојево, Апатин)
 - Невладине организације
 - Академске институције
- Национални и локални медији
 - Јавност

Исход јавних консултација и кључне тачке дискусија и питања биће укључени у коначни РПФ.

У светлу ограничења Ковидом-19, пројекат ће прилагодити алтернативне методе комуникације и консултација узимајући у обзир захтеве за физичким дистанцирањем. Стога ће бити усвојени алтернативни начини у складу са локалним законима, политикама и новим социјалним нормама на снази за ублажавање преноса вируса, као и Техничка напомена Банке: Јавне консултације и ангажовање заинтересованих страна у операцијама које подржава СБ када постоје ограничења на вођење јавних састанака.

Алтернативни приступи који ће се упражњавати за консултације укључују:

- консултације са малим групама ако су дозвољени мањи састанци или предузимање разумних напора да се састанци воде путем мрежних канала (нпр. webex, zoom, skype итд.); Где је то могуће и прикладно, креирајте наменске мрежне платформе и чет групе прикладне за ту сврху на основу врсте и категорије заинтересованих страна;
- диверсификација средстава за комуникацију и више ослањање на друштвене медије, групе за ћаскање, наменске мрежне платформе и мобилне апликације (нпр. Facebook, Twitter, WhatsApp groups, ViberApp групе, веб странице итд.);
- применом традиционалних канала комуникације попут ТВ-а, радија, наменских телефонских линија, емитовања СМС-а, јавних саопштења када заинтересоване стране немају приступ мрежним каналима или их не користе често. Традиционални канали такође могу бити врло ефикасни у преношењу релевантних информација заинтересованим странама и омогућити им да дају своје повратне информације и сугестије,
- Пажљиво бирати места на основу хигијенских и санитарних стандарда који се могу постићи током састанака;
- Тамо где је неопходно директан контакт са људима или корисницима погођеним пројектом, идентификовати канале за директну комуникацију са сваким погођеним домаћинством путем специфичне комбинације е-маил порука, поште, онлајн платформи, наменских телефонских линија са искусним оператерима;
- Сваки од предложених канала ангажовања треба јасно да прецизира како заинтересоване стране могу пружити повратне информације и сугестије.

5.2 Објављивање докумената

Овај РПФ и касније РАП-ови биће припремљени на енглеском и српском језику и неком другом језику уколико се оцени да за тим постоји потреба. Документи морају бити доступни јавности током трајања пројекта, укључујући и информације о евалуацији пројекта. Верзије докумената

на српском (или/и другим језицима који се говоре у локалној заједници) ће бити објављене на веб сајту МГСИ и општинским интернет страницама. У поступку прибављања земљишта, сва лица под утицајем пројектних активности бића упознати са свим документима. Утицаји пројекта на њихова права и имовину морају бити објашњени. Ово се нарочито односи на осетљиве групе.

Одштампани примерци докумената ће бити доступни у општинама које су под утицајем Пројекта. ЈИП ће бити одговорна за објављивање свих документа.

5.3 Евиденција укључивања заинтересованих страна (СЕЛ)

ЈИП ће водити и објављивати евиденцију о начину на који су заинтересоване стране укључене као документовани све активности у оквиру процеса укључивања, укључујући групе и поједине састанке, планиране или спонтане састанке, званичне и неформалне, конверзације преко телефона, размене писама итд. Сваки унос у евиденцију садржаће податке о укљученим заинтересованим странама; датум, време и место састанка / метод комуницирања; кратак опис питања која су разматрана; прикупљене информације, резиме добијених повратних информација, ако их има; и, кратак опис начина који су повратне информације узете у обзир, или разлози због којих нису. Евиденција може бити подржана мултимедијалним (фото, видео) записима са састанака уколико их има, и писаним документима о којима је било речи или који су издавани у вези с укључивањем.

СЕЛ ће бити вредан инструмент који ће омогућити преглед кључних фаза укључивања и активности у оквиру њих, олакшавајући надзор над применом СЕП-а, имплементације под-пројекта и РАП-а, пријем повратних информација о процесу пресељења, процену оснаживања ПАП-ова уз договарање пакета накнада како је предвиђено у РПФ-у. Ову евиденцију ће администрирати Специјалиста за друштвена питања у оквиру ЈИП-а.

6. Жалбени механизам

Жалбени механизам на нивоу Пројекта ће се састојати од централног жалбеног пулта (ЦФД) којим управља ЈИП и локалних жалбених пунктова (ЛФД) за под-пројекте (заједно чине жалбени механизам који ће формирати и њиме управљати локалне самоуправе са представницима три кључне заинтересоване стране – представником ЈИП, представником општине и представницима лица погођених пројектом. Централни жалбени пункт ће бити одговоран за свеупуну администрацију жалбеног механизма. Локални жалбени пунктови служиће за пријем жалби на нивоу локалних заједница и њихову потврду пријема кроз локалне пунктове (у ходограму активности обележене као кораци 1,3 и 3).

Систем и захтеви (укључујући особље) у ланацу активности - од регистрације, сортирања и обраде, признавања и праћења, до верификације и акције и на крају повратних информација - уграђени су у овај жалбени механизам. У ванредним ситуацијама, како би се подстакло проактивно ангажовање корисника, поруче и информације о информисању пренеће се путем масовних медија, друштвених медија и информативних одбора локалних савета, центара примарне здравствене заштите и центара за социјални рад како би се дошло до људи са великом и циљаном популацијом. Као део кампање, МГСИ ће се побринути да је релевантно особље у потпуности обучено и да има релевантне информације и стручност за пружање

телефонских консултација и добијање повратних информација. Пројекат ће користити постојећи систем (наменска линија, мрежни, писани и телефонски канали за жалбе) како би се осигурало ширење свих информација у вези са пројектом и разврставање и пријављивање жалби и одговора.

У почетку би се евиденција водила ручно, међутим, предлаже се развој система заснованог на ИТ-у који би управљао читавим системом. Месечни / квартални извештаји у облику евиденције жалби, врсте, предузетих радњи и напретка постигнутог у решавању нерешених питања биће поднети на преглед шефу ЈИП. Једном када се предложе сви могући начини правног средства и ако подносилац жалбе још увек није задовољан, он / она ће бити обавештени о њиховом праву на правни лек.

Жалбени механизам ће служити истовремено као информативни центар на нивоу пројекта и као механизам за притужбе, који ће бити доступан свима на које утиче имплементација под-компоненти Пројекта и користиће се за све пројектне активности, те ће бити релевантан за све локалне заједнице на које пројектне активности утичу. Жалбени механизам ће служити за пријем и одговор на жалбе и коментаре следећих група:

- Физичка/правна лица под директним утицајем пројекта, потенцијални корисници пројекта,
- Физичка/правна лица под директним утицајем пројекта кроз откуп земљишта и расељавање,
- Заинтересоване стране – лица која имају интерес у вези са пројектом,
- Становништво/заједнице које имају интерес или су под утицајем пројектних активности.

Централни жалбени пункт ће бити у функцији одмах након одобрења пројекта од стране Светске банке, како би благовремено пружао информације и давао адекватне одговоре на жалбе у различитим фазама пројекта, док ће локални жалбени пултови бити у функцији након доношења одлуке о сваком новом под-пројекту. Поред жалбеног механизма, биће доступни и правни лекови прописани националном законском регулативом (судови, инспекције, административне институције, итд).

ЈИП у сарадњи са локалним самоуправама је одговоран за успостављање функционалног жалбеног механизма и информисање заинтересованих страна о његовој улози, особама за контакт за подношење жалбе у локалним заједницама. Информације о жалбеној комисији биће доступне:

- на интернет страници МГСИ (<http://www.mgsi.gov.rs/>)
- на веб страница тимова за имплементацију пројекта (<https://infrazs.rs/>, <https://www.srbvoz.rs/>, <http://portal.srbcargo.rs/kargoportal/>)
- на огласним таблама и интернет страницама локалних самоуправа
- путем кампања на друштвеним мрежама.

6.1 Подношење жалби

Ефикасна администрација за жалбе снажно се ослања на постављени основни принцип осмишљен да промовише правичност процеса и његових резултата. Поступак за подношење жалби мора бити дизајниран тако да подносиоцу жалбе буде доступан, ефикасан, лак, разумљив и без трошкова. Свака притужба може се скренути пажњи ГМ-а лично или телефоном или у писаној форми попуњавањем обрасца за притужбу телефоном, е-поштом, поштом, факсом или личном доставом на адресе / бројеве које треба утврдити. Приступне тачке и детаљи о локалним улазним тачкама биће објављени и биће део изградње свести када буду познате даље микро локације потпројеката.

6.2 Администрирање жалби

Све жалбе ће пролазити кроз следеће обавезне кораке: пријем, провера и додељивање, потврда, истрага, одговор, праћење и затварање.

Након подношења, жалбени механизам спроводи брзу проверу ради потврђивања природе жалби и утврђивања њихове озбиљности. У року од 3 дана од подношења, механизам потврђује да је предмет заведен и доставља подносиоцу основне информације о следећем кораку. Затим врши истрагу ради разумевања проблема са становишта подносиоца и утврђивања које кораке исти жели. Жалбени механизам истражује чињенице и околности и формулише одговор. Коначан одговор је потребно издати и обавестити подносиоца о коначној одлуци најкасније 30 дана након подношења жалбе. Затварање предмета по жалби се дешава након потврде спровођења решења. Чак и када споразум није постигнут или када је притужба одбачена, резултати морају бити документовани, као и акције и напори који су уложени у решавање. Ако се жалба не може решити споразумним путем, подносилац може покренути формални судски поступак, који је прописан националним правним оквиром у Србији. Подношење притужбе жалбеном механизму не спречава нити забрањује да подносилац затражи решење исте од званичне институције, суда или другог субјекта у било ком тренутку (као ни током процеса обраде притужбе), на начин који прописује законски оквир у Србији.

У случају анонимне притужбе, након потврде о пријему у року од три дана након њеног подношења, жалбени механизам испитује притужбу и у року од 30 дана од њеног подношења издаје коначну одлуку која се објављује на веб сајту ЈИП.

Жалбени механизам је у обавези да води дневник евидентираних притужби, који садржи притужбе које су поднете преко свих канала за подношење и све неопходне елементе за разделу притужби према полу подносиоца, као и према типу притужбе. Међутим, подаци о личности сваког подносиоца се штите у складу са Законом о заштити података. Свака притужба се евидентира у регистру који мора садржати најмање следеће податке:

- опис притужбе,
- датум обавештавања подносиоца о потврди пријема,
- опис предузетих операција (истрага, корективне мере),
- датум решавања / достављања повратних информација подносиоцу,
- потврда спровођења, и
- затварање.

Да би се избегло да исто лице подноси притужбе на исту тему само због постојања различитих административних канала, локални жалбени пултови и централни жалбени пулт ће на недељном нивоу размењивати информације о примљеним притужбама и поредити дневнике притужби. Централизован дневник на нивоу централни жалбени пулт ће садржати напомене за потенцијално дуплиране поднеске. Вишеструки поднесци у вези са истим догађајима истог подносиоца ће бити решавани једном одлуком, што ће бити назначено а подносилац ће бити обавештен о истом.

6.3 Извештавање о жалбама и повратним информацијама корисника

Сем што разматра жалбе, жалбени механизам ће архивира примљене коментаре/жалбе и водити централни регистар притужби који води ЈИП. Да би се омогућио потпуни увид у овај алат и његове резултате, на интернет страници МГСИ биће објављивани ажурирани подаци на кварталној основи. Подаци ће бити приказани према полу, врсти жалбе и биће редовно ажурирани.

6.4 Дневник притужби

ЈИП ће одржавати дневник како би обезбедила да свака жалба има индивидуални референтни број и да се адекватно прате и бележе акције које су предузете. По пријему повратних информација као и жалби, дефинише се следеће:

- Врста,
- Категорија,
- Рок за решавање жалбе, и
- Договорени акциони план.

Свакој жалби је потребно доделити индивидуални референтни број тако да се адекватно прате и бележе акције које су предузете. Дневник би требало да садржи следеће информације:

- Име подносиоца, локација и детаљи жалбе.
- Датум подношења.
- Датум ажурирања дневника притужби у пројектној бази података.
- Детаљи о предложеној корективној операцији.
- Датум када је предложена корективна операција прослеђена подносиоцу (по потреби).
- Датум када је жалба затворена.
- Датум када је одговор послат подносиоцу.

6.5 Канали за подношење жалби

Поступање по жалбама укључује следеће кораке:

КОРАК 1: Подношење притужби: било усмено, писмено, путем кутија за сугестије / жалбе, путем телефонске наменске линије / мобилног телефона, поште, СМС-а, друштвених медија (WhatsApp, Viber, Facebook итд.), Е-поштом, интернет странице, ГРМ ће такође омогућити подизање и решавање анонимних притужби. Ажурирани СЕП ће садржати детаље о улазним тачкама и фокалним тачкама.

КОРАК 2: Евидентирање притужби, класификација притужби на основу типа жалби и подносилаца жалбе у циљу пружања ефикаснијег одговора и пружање иницијалног одговора одмах, ако је могуће. Разврставање ће се вршити према карактеристикама подносиоца жалбе (нпр. Рањиве групе, особе са инвалидитетом, особе са језичким баријерама, итд.), природи жалбе.

КОРАК 3: Потврда пријема жалбе у року од 5 дана

КОРАК 4: Испитивање навода жалбе укључује прикупљање информација како би се утврдило да ли је иста прихватљива и како би се створила јасна слика о околностима од значаја. Овај процес обично укључује посете локацији, прегледе докумената, састанак са подносиоцем жалбе (ако је познат и вољан да се укључи) и састанке са појединцима и / или ентитетима који могу помоћи у решавању проблема. Разумни напори уложиће се у решавање жалбе. Ако је жалба нејасна и није довољно јасна, чланови жалбеног механизма дужни су да помогну и пруже савет, па чак пруже помоћ у преправљању поднесака, како би жалба била јасна, у сврху доношења образложене одлуке у интересу особа погођених пројектом. Ако жалбени механизам није у могућности да се наложи краткорочне мере предузеће ин аложити дугорочне. Одлуком ће се пружити образложење жалбе, јасна препорука за правичан правни лек и предложити мере за модификовање будућег понашања које је проузроковало жалбу, као и предложене мере за надокнаду ако мере ублажавања не могу отклонити штету или повреду. Одлука ће бити у писаном облику и доставиће се лицу које је уложило жалбу, као и било ком другом лицу или ентитету на који се препоруке и мере примењују или су законом обавезне. Лице које је поднело притужбу може изразити своје лично задовољство исходом поступка решавања притужбе. Једнострана одлука биће изузетак, а решење ће се тражити дијалогом између жалбеног механизма и подносиоца жалбе.

КОРАК 5: Доношење одлуке у року од 30 дана.

КОРАК 6: Подразумева или окончање поступк или предузимање даљих корака)како је унаставку описано= уколико је жалба и даље нерешена. Пре окончања поступка жалбени механизам ће:

- потврдити да су спроведене потребне радње, да је поступак решавања притужби испоштован и да је донета правична одлука;
- Организовати састанке у року од 10 дана након што су их заинтересоване стране контактирале како би разговарали о начину решавања проблема, ако претходно нису одржани;
- препоручити коначну одлуку о ублажавању мере подносиоцу жалбе / оштећеном;
- спровести договорену меру ублажавања;
- Ажурирати образац за пријаву жалбе и осигурати да је потписа од стране подносиоца жалбе,
- Регистровати ажурне информације о жалби у Регистар жалби; и
- Послати копије релевантних докумената (нпр. Попуњени образац за жалбу, меру ублажавања, записнике са састанака, ако је потребно) заинтересованим странама.

У случају да се жалба не може решити на начин који задовољава жалиоца, он / она има право на приговор. У таквим случајевима, решење жалбе прегледаће комисија на нивоу агенције за спровођење пројекта (МГСИ). Ово ће служити другостепено тело за поступањ по жалбама. Комисија ће се састојати од три именована члана који нису директно укључени у

имплементацију пројекта. Комисија ће потврдити пријем жалбе у року од 3 дана и донети коначну одлуку у року од 5 дана од пријема жалбе. Одлука комисије подразумеваће детаљно објашњење поступка решавања притужби, као и објашњење коначне одлуке и смернице како поступити ако исход и даље није задовољавајући за подносиоца жалбе.

Планови укључивања заинтересованих страна ће садржати детаље о местима за пријем жали, процесиу, времеу одлучивања, активностима и условима за решавање.

Док се такви детаљи не открију, заинтересоване стране се подстичу да шаљу све притужбе, недоумице и упите на следеће адресе:

Јединица за управљање пројектом, Механизам за жалбе:

*Омладинских бригада1, спрат, канцелраија 555, 11070 Нови Београд
Телефон: 011/213 74 31*

Даљи детаљи о каналима за пријем жалби и тачкама биће објављени у ажурираној верзији СЕП-а.

Подаци о локалном приступу који ће бити познати и објављени у каснијим фазама.

6.6 Праћење и извештавање о жалбама

Централни жалбени пулт ће бити одговоран за:

- Прикупљање података из локалних жалбених пултова који служе као локалне тачке за администрацију о броју, предмету и статусу притужби и њихов унос у јединствену регионалну базу података;
- Одржавање дневника евиденције за жалбе које су поднете на регионалном и локалном нивоу;
- Праћење нерешених питања и предлагање мера за њихово решавање;
- Објављивање кварталних извештаја о жалбеном механизму;
- Сумирање и анализу квалитативних података добијених од локалних тачака за подношење притужби у вези са бројем, предметом и статусом притужби и њихов унос у јединствену базу података за пројекат;
- Прећење нерешених питања и предлагање мера за њихово решавање.

Месечни извештаји о социјалним питањима за Светску банку се достављају преко ЈИП, а морају обухватати одељак у вези са жалбеним механизмом који даје најновије информације о следећем:

- Статус имплементације жалбеног механизма (процедуре, обука, кампање изградње јавне свести, буџетирање, итд);
- Квантитативни подаци о броју достављених жалби (поднесци, сугестије, притужбе, захтеви, позитивни коментари) и броју решених притужби;

- Квантитативни подаци о типу жалби и одговорима, решеним питањима и жалбама које још увек нису решене;
- Нивоу задовољства предузетим мерама (одговорима);
- Евентуалним корективним мерама које су предузете.

6.7 Жалбени систем Светске банке

Заједнице и појединци који верују да је пројекат који подржава Светска банка негативно утицао на њих могу поднети своје жалбе у оквиру постојећег жалбеног механизма на нивоу пројекта или Жалбеном систему Светске банке. Жалбени систем осигурава да се примљене жалбе одмах преиспитују у циљу решавања проблема везаних за пројекат. Заједнице и појединци који су погођени пројектом могу да поднесу жалбу независном Инспекцијском панелу Светске банке који утврђује да ли је штета настала, или би могла да настане, као резултат неусклађености Светске банке са својим политикама и процедурама. Жалбе могу бити поднете у бло ком тренутку након што је Светској банци директно указано на проблем, а менаџмент Светске банке је добио прилику да одговори. За информације о начину подношења жалби корпоративном жалбеном систему Светске банке, посетите: <http://www.worldbank.org/en/projects-operations/products-and-services/grievance-redress-service>.

7. Мониторинг и евалуација

7.1 Институционални мониторинг

ЈИП ће одржавати базу података о расељавању и експропријацији, са следећим информацијама: укупно потребно земљиште, проценат прибављеног земљишта, информације о имовини и лицима под утицајем пројектних активности, попис земљишта које су предмет експропријације по фазама поступка (подношење предлога експропријације, одлука о експропријацији, процена вредности, понуда накнаде, споразум о накнади, помоћ при пресељењу, судски поступци, итд). Анекс 3 садржи предлог обрасца за мониторинг.

У наредној табели дат је преглед одговорних институција у поступку откупа земљишта и расељавања:

Табела 3 – Институционалне одговорности

Задатак:	Одговорно тело:
Објављивање РПФ и организовање јавних консултација о РПФ	ЈИП у оквиру МГСИ
Обелодањивање информација свим лицима под утицајем пројектних активности на почетку експропријације и током свих њених фаза	ЈИП и локалне самоуправе

Задатак:	Одговорно тело:
Комуникација и консултације са лицима под утицајем пројектних активности	ЈИП и локалне самоуправе
Активности пре почетка извођења радова	ЈИП и локалне самоуправе
Пружање помоћи током пресељења	ЈИП и локалне самоуправе
Исплата накнаде	Корисник експропријације
Управљање притужбама	ЈИП
Мониторинг и извештавање о експропријацији и расељавању	ЈИП / специјалиста социјалних заштитних мера
Мониторинг и извештавање након почетка радова	Извођач

7.2 Мониторинг процеса расељавања

ЈИП ће спроводити унутрашњи периодични мониторинг (месечни и квартални у зависности од дужине трајања процеса прибављања земљишта) како би се могла оценити ефикасност поступка експропријације и степен задовољства лица Пројектом обухваћених лица:

Излазни индикатори који ће се пратити су следећи:

- Број лица обухваћених Пројектом, по категоријама;
- Број јавних расправа и консултација са лицима обухваћеним Пројектом;
 - Број и проценат потписаних споразумних договора;
 - Број случајева физичког расељавања;
 - Број случајева расељавања пословних активности;
- Број закључених предмета откупа земљишта у поређењу са очекиваним укупним бројем;
- Број лица обухваћених Пројектом који су остварили накнаду у поређењу са очекиваним бројем, по категоријама и разлозима за накнаду;
 - Износ исплаћене накнаде у односу на очекивани укупан износ;
- Број парцела у приватној својини које су извођачи радова привремено запосели ради извођења радова;
- Упоредивање података о основним средствима за живот лица под утицајем пројектних активности пре и после спровођења под-пројекта;
- Број и врста помоћи која је обезбеђена као подршка осетљивим групама у поређењу са укупним бројем; и

- Број и врста жалби, укључујући правне радње које су произашле из експропријације и расељавања (поднети предмети, решени предмети, време потребно за њихово решавање).

ЈИП ће вршити мониторинг над поступком расељавања, кроз постојеће интерне институционалне аранжмане као и периодично од стране независног спољњег консултанта, који ће бити ангажован. Спољни консултант за мониторинг и евалуацију може по потреби бити ангажован у току припреме ПР, у консултацији са Светском банком. Коначни извештај ће бити сачињен и предат Светској банци у року од два месеца након окончања поступка експропријације. Извештај треба да потврди да су све обавезе које су преузете у оквиру ПР испуњене. Додатно, извештај треба да оцени да ли су мере ублажавања дале жељене резултате, као и социо-економски статус угрожене популације у односу на стање пре расељавања, како је утврђено пописом и анализом социјалних питања.

8. Институционални аранжмани

8.1 Институције одговорне за имплементацију Пројекта

Пројектом ће управљати МГСИ преко Јединице за имплементацију пројекта (ЈИП), коју ће допунити тимови за имплементацију пројекта (ПИТ) у ИЗС, Србија Карго, Србија Воз и РД. ЈИП ће бити примарно одговоран за извршење пројекта осигуравајући да се испуне циљеви развоја пројекта и осигуравајући да се финансијски ресурси планирају, исплаћују, троше, обрачунавају и ревидирају. ЈИП је већ успостављен за управљање српским делом недавно одобреног Пројекта олакшавања трговине и транспорта на западном Балкану (ТТФ), а биће дефинисане нове позиције како би се покриле потребе овог МПА. ЈИП ће бити ојачан одговарајућим управљачким и техничким капацитетима како би му омогућио да (I) управља и надгледа напредак целокупног Пројекта, (II) спроводи и буде одговоран за свакодневну примену пројектних активности, (III) надзор свих осталих пројектних активности које спроводе компаније; (IV) припрема техничку документацију за активности које ће се финансирати у оквиру Пројекта; и (V) учествује у припреми и оцењивању тендера. МГСИ ће преко ЈИП-а бити директно одговоран за имплементацију свих компоненти. Док ће ЈИП имплементирати компоненте, ПИТ-ови ће деловати као подређене агенције за спровођење како би пружили техничку подршку одређеним пројектним поткомпонентама или активностима МПА које се односе на њихово подручје стручности. МЦТИ би усмерио пројектна средства на ПИТ да ојачају њихове структуре, као ангажовање техничког особља за подршку МЈА. ПИТ-ови ће пружити специфичну техничку подршку, посебно ИЗС за имплементацију компоненте 1 и ИЗС-овог дела поткомпоненте 2.3; Србија Карго за имплементацију поткомпоненте 3.4 и њеног дела 2.3; и Србији Воз за његов део поткомпоненте 2.3. ЈИП ће бити запослен са стручњацима који су посебно ангажовани за пројекат, док ће ПИТ-ови бити састављени од комбинације особља агенције и особља ангажованог за пројекат. Они ће имати способности у управљању уговорима, заштитним мерама и праћењу и процени. ЈИП ће укључивати додатне чланове тима који раде са пуним или непуним радним временом, укључујући стручњака за заштиту животне средине и заштиту, два стручњака за железницу, стручњака за људски развој, планера транспорта и економисту за транспорт. ПИТ ће се углавном састојати од запослених у предметним институцијама које би могле бити ојачане специфичном стручношћу релевантном за ефикасну примену Пројекта,

попут стручњака за железничке инвестиције, стручњака за управљање железничком имовином и стручњака за систем управљања пословном подршком.

Специјалиста за друштвена питања биће ангажована како би обезбедио усклађеност са заштитним захтевима Светске банке, као и техничке стручњаке (саветник за управљање променама, саветник за ИКТ и други стручњаци) на одређено време. Фидуцијарно управљање, укључујући набавке и финансијско управљање, биће у одговорности Централне фидуцијарне јединице - ЦФУ (одговорне за управљање набавкама и финансијама) која је смештена при МФ.

Специјалиста за социјалну заштиту биће одговоран за социјалну заштиту и осигураће функционисање жалбеног механизма.

Локалне самоуправе ће играти важну улогу за спровођење овог окира, посебно за подношење притужби. Механизам за притужбе на нивоу пројекта састојаће се од Централне службе за повратне информације коју успоставља и њиме управља ЈИП, са локалним пунктовима за пријем жалби (заједнички названим Механизам за жалбе).

8.2 Кључне институције у поступку расељавања

Институције које су укључене у поступак расељавања су: Влада РС, корисник експропријације, Пореска управа, акредитовани стручњаци за процену вредности имовине, локалне самоуправе и надлежни судови у случају спорова. Преглед свих институција дат је у наставку. Детаљна разрада поверених и изворних надлежности и аранжмана за имплементацију захтева овог РПФ и локацијски специфичних ПР биће у оквиру самих ПР.

Табела 4 – Институције које су укључене у поступак експропријације и расељавања

Институција:	Надлежност у поступку расељавања:
Народна скупштина РС	Утврђује јавни интерес законом
Влада РС	Утврђује одлуком јавни интерес у сврху експропријације (уколико није утврђен законом)
Јединица за имплементацију пројекта у оквиру МГСИ	Координира свим активностима приликом расељавања у складу са овим РПФ и локацијски специфичним ПР Именује специјалисту заштитних мера за експропријацију ради праћења спровођења и извештавања свих докумената о социјалним компонентама под-пројекта, нарочито о спровођењу РПФ Обелодањује датум пресека у јавним гласилима Припрема и објављује РПФ, ПР и друге документе

Институција:	Надлежност у поступку расељавања:
Корисник експропријације (Инфраструктуре железнице Србије а.д)	Одржава јавне консултације у свим фазама Пројекта и укључује све заинтересоване стране; Основа и управља жалбеним механизмом лица под утицајем пројектних активности и заинтересованих страна Врши мониторинг и оцену поступка расељавања Извештава ка Светској банци по свим питањима из овог РПФ Прати поступак привременог заузећа земљишта све док се земљиште не врати својим власницима у складу са овим РПФ.
Министарство Финансија (МФ)	Администрира процес експропријације
Пореска управа (Децентрализована на општинске пореске управе али под МФ)	Зајмопримац и другостепени орган у поступку експропријације
Лоцалне самоуправе и укључујући и њихове управе	Врше процену вредности тржишне вредности пољопривредног и грађевинског земљишта;
МПШВ	Локалне самоуправе воде поступак експропријације (Одељење за имовинско- правне послове);
Републички геодетски завод, катастар непокретности, децентрализоване јединице	Доставља информацију о расположивом земљишту за замену
Републички геодетски завод, катастар непокретности, децентрализоване јединице	Доставља званичне информације о свим непокретностима , укључујући земљиште и објекте Доставља информацију о имаоцима права на непокретностима, укључујући земљиште, зграде и куће Доставља информације о држаоцима непокретности Врши забележбе започете експропријације Уписује промене титулара на непокретностима након окончања откупа земљишта и експропријације
Надлежни основни судови	Одређују правичну накнаду за експроприсану

Институција:	Надлежност у поступку расељавања:
Управни суд Србије	непокретност случају да се пред органом управе не постигне споразумни договор о накнади Одлучује о тужбама поднетим против коначних и обавезујућих одлука донетих од стране МФ
Локалне самоуправе	Улествују у раду локалних жалбених комисија

9. Буџет и трошкови расељавања

Трошкове стицања земљишта сноси корисник експропријације, односно Инфраструктура Железница Србије, и морају бити планирани програмом пословања за наредне фискалне године. Трошкови за примену овог РПФ-а укључују: (а) административне трошкове, укључујући трошкове повезане са експропријацијом (ако је потребно), и (б) накнаду за стицање земљишта и губитак имовине, укључујући прелазне и било које друге накнаде по потреби.

С обзиром на рану фазу Пројекта и непознати ниво, врсту и величину утицаја, не може се дати процена потребних трошкова.

Овај РПФ наведен у Споразуму о зајму допуњује националне законске захтеве који воде нехотично стицање и пресељење земљишта и једном ће бити ратификован служиће као правни основ за затварање празнина у испуњавању ЕСС5 стандарда.

Анекс 1 – Образац жалбе

Позив на број:

Пуно име и презиме

Напомена: Можете остати анонимни уколико желите да се ваш идентитет не открије трећим лицима без ваше сагласности. У случају анонимне жалбе, одлука ће бити објављена на сајту Пројекта www.xxx

Име _____

Презиме _____

Пол подносиоца жалбе

Мушки Женски Остало

Желим да поднесем притужбу анонимно

Не желим да се мој идентитет открива без моје сагласности

Подаци за контакт

Назначите како желите да вас контактирамо (пошта, телефон, електронска пошта).

Поштом (назначити адресу):

Телефоном _____

Електронском поштом (назначити адресу)

Решење ћу видети на сајту зато што желим да останем анониман

Жељени језик комуникације Српски Други (навести)

Опис инцидента који је повод за жалбу (Шта се догодило? Где се догодило? Коме се догодило? Најзначајније последице догађаја? Друге информације значајне за жалбу)

Једнократни инцидент/притужба (_____)

Догодило се више пута (колико пута? _____)

У току је (проблем сада постоји)

Шта бисте волели да буде решење проблема?

Потпис: _____ Датум: _____

Овај образац доставите на адресу: ЈИП, Жалбена комисија, Омладинских бригада 1, 11070 Нови Београд

Анекс 2 – Образац анализе социјалних питања

ОБРАЗАЦ АНКЕТЕ - СОЦИЈАЛНА ПИТАЊА И АКТИВАТОРИ ЗА ПОД-ПРОЈЕКТЕ

Овај извештај о Анализи социјалних питања састоји се од: обрасца анкете, доказа о власништву и фотографија сачињених током анкетирања.

Назив под-пројекта:

Локација:

Врста активности и пакета набавке како је наведено у Плану набавке:

Природа пројекта:

Величина/опсег:

Агенција за имплементацију пројекта:

Опис пројектног окружења:

Индикатори Анализе који се односе на откуп земљишта, имовину и приступ ресурсима

		ДА	НЕ
	Врста активности – Да ли ће под-пројекат:		
1	Захтевати да се земљиште (приватно) прибави (привремено или трајно) у сврху развоја		
2	Утицати на више од 200 особа		
3	Користити земљиште које је тренутно заузето или се редовно користи у производне сврхе (нпр. баштованство, пољопривреду, пашњаци, локација за риболов, шуме)		
4	Физички раселити појединце, породице или пословне субјекте		
5	Резултирати привременим или трајним губитком усева, стабала воћа која дају плодове или пољопривредне инфраструктура		

ОБРАЗАЦ АНКЕТЕ - СОЦИЈАЛНА ПИТАЊА И АКТИВАТОРИ ЗА ПОД-ПРОЈЕКТЕ			
6	Резултирати невољним ограничењима приступа националним парковима и другим заштићеним зонама		
7	Резултирати губитком основних средстава за живот		
8	Неповољно утицати на било угрожене појединце или групе		
9	Негативно утицати на неформалне радње поред пута, трговце или било који номадски тип трговачких активности		
10	Обезбедити могућности за побољшање неформалних радњи поред пута, трговаца или номадског типа трговачких активности		
11	Утицати на здравље и безбедност заједнице		
12	Утицати на интерно расељена и избегла лица		
13	Ограничити приступ здравственој заштити или образовању		

Ако је било које од поља 1 до 9 штиклирано са ДА, активираће се примена ЕСС5 и израда инструмената специфични за предметну локацију, у складу са овим РПФ.

Ако је било које од поља од 10 до 13 штиклирано са ДА, биће креиране одговарајуће мере за ублажавање у оквиру Плана управљања животном средином и социјалним питањима (ЕСМП) за предметну локацију

ПОТВРДА

Овим потврђујемо да смо детаљно испитали све потенцијално неповољне ефекте овог под-пројекта. Према нашим сазнањима, под-пројекат не избегава/избегава све неповољне социјалне утицаје.

За ЈИП

Специјалиста заштитних мера

Анекс 3 – Образац за вођење евиденције

Светска банка
 Србија: Пројекат модернизације железничког сектора
 -Опште информације-

Бр	Локација	Укупно земљиште које је потребно прибавити	Пробављено земљиште	Број власника земљишта (предмета)	Број власника земљишта који су добили накнаду	Број власника земљишта (предмета) пред судовима	Број власника земљишта којима је понуђена експропријација	Број власника земљишта који нису добили накнаду	Број физички расељених домаћинстава	Трајање поступка експропријације на основу узорка
		(у ха)	(у ха)							
1	Уписати накнадно	0.00	0.00	0	0	0	0	0	0	0
УКУПНО		0.00								